

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

4009

491-99-8

U-25

D. 124.6

2010

№ 2002

491.99-8
5-25
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱԶԽԱՐՀՔ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԺՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐՈՎ

ԵՒ ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐՈՒԱՅ

ՈՒՍՄՈՒՆՔ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՄՈՒՆՔ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԻՊ

36306
3452
Աւսումը լինի լուրջ, մանուկը լինի զուարթ.

Մանկավարժական գաղափար այս

Ես ձեր սիրով տուն, տանիք,

Բարեկամների, ընտանիք,

Յափշտակեալ կը մոռնամ

Ալիք, անգունդ, մահ անդամ:

Ողբերգական:

ՅՕՐԻՆԵՑ Ս. ՄԱՆԿԻՆԵԱՆ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Զ

Մ Ո Վ Ս Ե Վ Գ Լ Կ Ե Լ Ե Կ Ե Լ Ս Կ Կ Ե Լ Ե Կ Ե Լ

1886

2089

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՂԱՐԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

Доз. Цензурою, Тиф. 25 Октября 1885 г.

ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

ԿՈՄԻՏԵ

Тип. М. Вартамянца, Троиц. пер., д. № 11.

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱԶԽԱՐՀՔ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐՈՒԱՅ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ *)

ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

*) Այս երկու տեսակ հատուածներից իւրաքանչիւրը տարբեր տրծածութիւն ունի. տես «Բացատրութիւններ» ուսուցչի համար, աւանդ վեցերորդ հատուածի (Ուժով կատուի) Վարդապետ վերին բացատրութիւնը:

Այ ճնճ-գէլ,
 Կորիւր քորիւր,
 Սեպտիլ քորիւր,
 Ուրեմ քորիւր,
 Խըմն լըբիլ,
 Աւուր քորիւր,
 Պըտիլ քորիւր

Փախչեն երթան՝ մանգալու համար:

2. ԱՔԱՂԱՂ.

Կուկուկուկու սանամէր,
 Էն մէկ հաւ կար, ուր գնաց,
 — Ետեւ աղբիւր կուկու գնաց,
 Ի՞նչ կար կտուց,— Զիւր ու չմիջ,
 Ո՞ւր էր տանում— Հարս ու փեսին,
 Հարսն ուր է նստել— Ոսկէ թախտին,
 Հարսն ինչ է եփում— Կծուկոտ,
 Ո՞վ է բերել— Պստի լակոտ,
 Ո՞վ ապարել— Զաչար Ա՛կոր,
 Ո՞վ է հարել— Աղա Սճիթան,
 Ո՞ւր է դրել— Բաց պատուհան,
 Ո՞վ է կերել— Կարայ փըշիկ:

Վայ կարայ փըշիկ, Վայ կարայ փըշիկ,
 Քո մէրն ուտի քո թըշիկ:

3. ԱՐԵԳԱԿ.

Արեգակ, արեգակ, դուրս արի,
 Հէրն ու մերդ եկել են,
 Ոսկէ բլիթ բերել են,
 Պատի ծակը կոխել են:

Մուկն եկել է, տարել է,
 Կատուն յետնէն վաղել է,
 Գոմէն ոտը կոտրել է,
 Աղամանը վեթել է:

4. ԱՌԱԽՈՏ.

Լուսացաւ, լուսացաւ...
 Լուսն է բարին,
 Միւսն է ծարին:

Հաւն է բարին.
 Աշիւքսուր, վեր կաց բարին,
 Մայլ ճարքսուր քանի բարին:

Երբեք քանիքը բաց եր,
 Ուրիւր քորիւր քորիւր,
 Քրիստոս լըբն ծարին էր,
 Լուսնուր լըբն ծարին էր,
 Մէն — Գորիլ քորիւր էր,
 Արդարեւ քորիւր էր,
 Մայլ քորիւր քորիւր էր:

5. ՔՈՅՐ ՈՒ ԵՂԲԱՅՐ.

Եղբմ ծառը զարգարեմ,
 Աէր գամ տակը մինգարեմ,
 Հաւի վառիկը մորթեմ,
 Տանեմ գետը՝ լուսամասի մոտ,
 Եփեմ ու չորանին տամ,
 Զորանն ինձ մէկ ոչխար տայ,
 Ոչխարըն Աստուծոն տամ,
 Աստուած ինձ մէկ եղբայր տայ:

Եղբայր, եղբայր, ջան եղբայր,
 Զանքս բեղ մատաղ, եղբայր,
 Գարայ եմ կարել, կարճ եկել,
 Բուզմայ եմ շարել, խոչ եկել,
 Զնձուղի լեզուն մեղրով
 Բեզ համար եմ տապակել:

6. ՈՒԺՈՎ ԿԱՏՈՒ.

Եղել է մէկ տըմփուան շուռն, գնաց մտաւ բաղերի մէջ.
 Բաղը կոտրեց նորա ոտը, շուռնը հարցրեց՝
 Ասաց—տօ, բաղ, դու շատ ուժով ես:
 Ասաց—հո՛ւ, ես որ ուժով լինէի՝ արեգակն ինձ չէր այրի:
 Գնաց արեգակի մօտ՝ ասաց—տօ, արեգակ, դու շատ
 ուժով ես:
 Ասաց—հո՛ւ, ես որ ուժով լինէի, ամպն իմ գէմս չէր բռնի:
 Գնաց ամպի մօտ՝ ասաց—տօ, ամպ, դու շատ ուժով ես:

Ասաց—Հո՛ւ, ես որ ուժով լինէի, անձրեն ինձնից չէր կաթիւ
Գնաց անձրեւի մօտ՝ ասաց—տօ՛, անձրեւ, դու շատ ուժով ես:
Ասաց—Հո՛ւ, ես որ ուժով լինէի, խոտն ինձնից չէր բուսնի:
Գնաց խոտի մօտ՝ ասաց—տօ՛, խոտ, դու շատ ուժով ես:
Ասաց—Հո՛ւ, ես որ ուժով լինէի, գառն ինձ չէր ուտի:
Գնաց գառան մօտ՝ ասաց—տօ՛, գառ, դու շատ ուժով ես:
Ասաց—Հո՛ւ, ես որ ուժով լինէի, գալլն ինձ չէր ուտի:
Գնաց գալլի մօտ՝ ասաց—տօ՛, գալլ, դու շատ ուժով ես:
Ասաց—Հո՛ւ, ես որ ուժով լինէի, շուռն ինձ չէր խեղդի:
Գնաց շան մօտ՝ ասաց—տօ՛, շուռ, դու շատ ուժով ես:
Ասաց—Հո՛ւ, ես որ ուժով լինէի, պառաւն ինձ չէր ջարդի:
Գնաց պառաւի մօտ՝ ասաց—քա՛, պառաւ, դու շատ ուժով ես:
Ասաց—Հո՛ւ, ես որ ուժով լինէի, մուկն իմ հացը չէր կրծի:
Գնաց մկան մօտ՝ ասաց—քա՛, մուկ, դու շատ ուժով ես:
Ասաց—Հո՛ւ, ես որ ուժով լինէի, կատուն ինձ չէր ուտի:
Գնաց կատուի մօտ՝ ասաց—քա՛, կատու, դու շատ ուժով ես:
Ասաց—Հո՛ւ, ես ուժով եմ, որ ուժով եմ.

Մանրիկ, սպիտակ ատամ ունիմ,
Սուր սուր զայիմ ճանկեր ունիմ,
Սամուր քիւրքէ մուշտակ ունիմ,
Աղէքտեկաց մուշտակն եմ,
Խաթիւնտեկաց շուշտակն եմ:
Ամառ պառկած ծալքի գլխին,
Զմեռ քնած թոնրի կշտին—
Մեառ, մեառ, մըլաւան եմ,
Մկներտեկաց հոգեհան եմ:

7. Ա.Ի.Ա.Գ. ՄԿՆԻԿ.

Աւագ ձկնիկ խաթունը լաջաբը քաշեց գլխին և գնաց—
Էլի—ը դուրս եկաւ նորա առաջ և ասաց. «Խէր ըլի, աւագ ձկնիկ—
այդպէս շտապով ո՛ւր ես գնում:

— Խէր բարին վրէժ ըլի, գնում եմ մարդ ճարելու:
«Գնա՛, Աստուած յաջողի՛»:
Գնաց, գնաց, առաջն եկաւ Բեր—բեր և ասաց. «Խէր ըլի,
աւագ ձկնիկ, այդպէս շտապով ո՛ւր ես գնում»:
— Խէր բարին վրէժ ըլի, գնում եմ մարդ ճարելու:
«Գնա՛, Աստուած յաջողի՛»:
Գնաց, գնաց, Զոֆ եկաւ առաջը և ասաց. «Խէր ըլի,
աւագ ձկնիկ, այդպէս շտապով ո՛ւր ես գնում»:
— Խէր բարին վրէժ ըլի, գնում եմ մարդ ճարելու:
«Գնա՛, Աստուած յաջողի՛»:
Գնաց, գնաց, ահագին առ եկաւ առաջն ու ասաց. «Խէր
ըլի, աւագ ձկնիկ, այդպէս շտապով ո՛ւր ես գնում»:
— Խէր բարին վրէժ ըլի, գնում եմ մարդ ճարելու:
«Գնա՛, Աստուած յաջողի՛»:
Գնաց, գնաց, Էլի—բեր կրկնալով առաջն եկաւ և ասաց. «Խէր
ըլի, աւագ ձկնիկ, այդպէս շտապով ո՛ւր ես գնում»:
— Խէր բարին վրէժ ըլի, գնում եմ մարդ ճարելու:
«Գնա՛, Աստուած յաջողի՛»:
Գնաց, գնաց, Թագաւորի աւագ թուաւ եկաւ առաջ և ասաց.
«Խէր ըլի, աւագ ձկնիկ, այդպէս շտապով ո՛ւր ես գնում»:
— Խէր բարին վրէժ ըլի, գնում եմ մարդ ճարելու:
«Արի ինձ առ»:
— Ինձ ինչո՞վ կըպահես:
«Կտուցով»:
Մէկմէկու հաւանեցին, գնացին եօթն օր, եօթը գիշեր հար—
սանիք արեցին, պսակուեցան:

Հարսանիքից պաճան. արլարը գնաց քճէճ անելով դա—
դում ճարելու. աւագ ձկնիկն էլ մտաւ թոնրի, որ վառի. Թոնրի
կրակը կպաւ, աւագ ձկնիկը մնաց թոնրի մէջ, եղաւ ճժտիկ—
վժտիկ:

Աբլարը երեկոյեան տուն եկաւ, տեսաւ որ աւագ ձկնիկն

ընկել է թոնիրը, եղել է ճժտիկ-վժտիկ. գնաց կատարը կտրեց, կրամոխիր թափեց գլխին ու նստեց:

Կալուսի եկաւ, տեսաւ, ասաց. «Աբլարիկ, դու ինչո՞ւ ես կատարկտրիկ, մոխրաչափիկ»:

— Օհ, աբլարիկ կատարկտրիկ, մոխրաչափիկ. աւագ մկնիկն ընկաւ թոնիր, եղաւ ճժտիկ-վժտիկ:

Կաչաղակի փետուրները թափուեցան, գնաց նստեց ծառի վրէն:

Ծառիկն ասաց. «Կաչաղակիկ, դու ինչո՞ւ ես թեւաթափիկ»:

— Օհ, կաչաղակիկ թեւաթափիկ, աբլարիկ կատարկտրիկ, մոխրաչափիկ. աւագ մկնիկն ընկել է թոնիր, եղել է ճժտիկ-վժտիկ:

Ծառը կոտրեցաւ, ընկաւ քարի վերայ:

Բարն ասաց. «Ծառիկ, դու ինչո՞ւ ես ճղակտոր»:

— Օհ, ծառիկ ճղակտոր, կաչաղակիկ թեւաթափիկ, աբլարիկ կատարկտրիկ, մոխրաչափիկ. աւագ մկնիկն ընկել է թոնիր, եղել է ճժտիկ-վժտիկ:

Քարը գլորուեց, գնաց ծով:

Ծովն ասաց. «Քարիկ, դու ինչո՞ւ ես գլոր մլոր»:

— Օհ, քարիկ գլոր-մլոր, ծառիկ ճղակտոր, կաչաղակիկ թեւաթափիկ, աբլարիկ կատարկտրիկ, մոխրաչափիկ. աւագ մկնիկն ընկել է թոնիր, եղել է ճժտիկ-վժտիկ:

Ծովն էլ մէկէնմէկ բրորաւ:

Բեր-բերն ասաց. «Ծովիկ, դու ինչո՞ւ ես բրոր-մրոր»:

— Օհ, ծովիկ բրոր-մրոր, քարիկ գլոր-մլոր, ծառիկ ճղակտոր, կաչաղակիկ թեւաթափիկ, աբլարիկ կատարկտրիկ, մոխրաչափիկ. աւագ մկնիկն ընկել է թոնիր, եղել է ճժտիկ-վժտիկ:

Բեր-բերիկը կթոցը շրջեց և գնաց:

Հովիւն իրան դէմ ելաւ և ասաց. «Բեր-բերիկ, դու ինչո՞ւ ես կթոց շրջիկ»:

— Օհ, բեր-բերիկ կթոց շրջիկ, ծովիկ բրոր-մրոր, քարիկ գլոր-մլոր, ծառիկ ճղակտոր, կաչաղակիկ թեւաթափիկ, աբլարիկ կատարկտրիկ, մոխրաչափիկ. աւագ մկնիկն ընկել է թոնիր, եղել է ճժտիկ-վժտիկ:

Հովիւն այս որ լսեց, ոչխարներին անտէր թողեց գնաց. մաքին մկնալով ետեւն ընկաւ մսիթարեց դարձրեց բերեց, ետեւն անգամ պտըտեց ոչխարների բոլորը և ասաց:

«Աւագ մկն կողի վերայ,

«Աւագ մկն կողի վերայ,

«Աւագ մկն կողի վերայ»:

8. ՄԱՐԴ ՈՒ ԿՆԿԱՅ ՍԷՐ.

Երէի. քա կնիկ, արի անենք բարակ բովիկ, ասնք ասենք չինգ վեց էծիկ, երկու կովիկ:

Կռի. Դու կ'անես բարակ բովիկ, կու տաս կ'առնես չինգ վեց էծիկ, երկու կովիկ: Ես էլ կ'երթամ մածուն մերես, սերն էլ վրան:

Երէի. Դու կ'երթաս մածուն մերես, սերն էլ վրան. Ես կը դառնամ բռան կատու, կու գամ կ'ուտեմ:

Կռի. Դու կը դառնաս բռան կատու, կու գաս կ'ուտես. Ես կը դառնամ կաղնի կոմբալ, որ քո կողքիդ կոտրտուեմ:

Երէի. Դու կը դառնաս կաղնի կոմբալ, որ իմ կողքիս կոտրտուես: Ես կը դառնամ ճուղ-ճուղ խաղող թփից կախած:

Կռի. Դու կը դառնաս ճուղ-ճուղ խաղող թփից կախած: Ես կը դառնամ սուր-սուր դանակ, գամ քեզ կտրեմ:

Երէի. Դու կը դառնաս սուր-սուր դանակ, գաս ինձ կտրես. Ես կը դառնամ կարմիր գինի, լցուեմ կարաս:

Կռի. Դու կը դառնաս կարմիր գինի, լըցուես կարաս. Ես կը դառնամ Սարխոշ Մայրո, գամ քեզ խմեմ:

Երէի. Դու կը դառնաս Սարխոշ Մայրո, գաս ինձ խմես. Ես կը դառնամ թեթ թունդ քացախ, քեզ ճաքացնեմ:

9. ԾԵԾՈՒԱԾ ԳՍՈՆԻԿ.

«Ինչու կու լուս դուն, գառնիկ»:

— Խիստ ծեծ կեայ ես, մարիկ:

«Ո՞վ ծեծեց քեզ, իմ գառնիկ»:

— Մէկ ծեծ պտուտ փիս կնիկ:

«Ինչու ծեծեց քեզ, գառնիկ»:

— Ծառի տակն էի, մարիկ:

«Ինչու ծեծեց քեզ, գառնիկ»:

— Մէկ ճիւղոտով, իմ մարիկ:

«Ո՞ր տեղը խփեց քեզ, գառնիկ»:

— Ոտիկներես, իմ մարիկ:

«Ի՞նչպէս լացիր գուն, գառնիկ»:

— Մէ, մէ, մէ, մէ, իմ մարիկ:

10. ԱՂՈՒԷՍԻ ԹԻՔԷՆ.

Մէկ չաւ հաւ կար զինն էր,
Հետը յաւեր աստուծէն էր.

Աղուէն հետեւից զինն էր:
Աղուէն ասաց. «Տեղս նեղ է:

Հաւի վառի վառի բռն է»:

Աղուէն գորտդ աստուծոյն էր:

Աղուէն, պառնէն զինն էր:

Պառնէն գորտդ աստուծոյն էր:

Մառնէն ասաց. «Տեղս նեղ է:

Աղուէն էլ աստուծոյն էր:

Բառնէն գորտդ աստուծոյն էր:

Աղուէն էլ ասաց. «Տեղս նեղ է:

Աղուէն էլ ասաց. «Տեղս նեղ է:

Աղուէն էլ ասաց. «Տեղս նեղ է:

11. ՄՈՆԸ.

Մէկ պստկեկ մարդ կար չրխար:

Անպատի մէջ ճգնում էր.

Օր՝ կորեկի մի կուտ կ'ուտէր:

Պէտք աղքատի բաժին կ'անէր.

Տկլոր մէջքով հող էր կրում:

Բորիկ ոտով փուշ էր քաղում:

Եկեղեցու պատն էր շարում:

Ինքն էր գրում: Ինքն էր կարդում:

Ձու՛մ իրիկուն աղօթք անում:

Օրն էր շաբաթ լոյս կիրակին:

Պատարագի պակսեց բաժին:

«Մինչեւ քաղաք մէկ գնացի:

Գլուխըս դրի քիչ քուն արի:

Ոտնակտոր մոլորուեցայ:

Քաղցր աղբիւրին ըռաստ եկայ:

Երեք հատ գող իմ դէմս ելան:

Մէկն ասաց—խփենք կորցնենք:

Մէկն ասաց—ճամփից հանենք:

Մէկն ասաց—ոչ խփենք կորցնենք:

Ոչ ճամփից հանենք:

Լշխարհքի մեղքը:

Արէն շալկենք—տանի:

Մէկ կտոր տեղ ես գնացի:

Սաղմոսարանս կորեցի:

Մէկ կտոր էլ տեղ գնացի:

Աւետարանըս խորեցի:

Մէկ կտոր էլ որ գնացի:

Ժամագիրքս թաղեցի:

Կարճն ասեմ, այնքան գնացի:

Մինչ «մեղասո՞ւն» էլ մոռացի:

Տէր, Դու գիտես, կամքդ Բոնն է:

Ես Բո ստեղծած, Դուն իմ Աստուծո՛ւ:

12. ԱՆԻԵԼՔ ՄԱՐԴ 1).

Եղել է մէկ մարդ շատ հարուստ, ունենոր ծուռ-մուռ
ապրելով, ինչ ունէր չունէր կերաւ, նստեց դատարկ: Հաց-
մաց կտրուեցաւ. մէկ ձեռքը դրեց ծոցը, մէկ ձեռքը երեսին:
Ճէր իմանում ինչ անէ: Սխ վախ անելով՝ հալվում մաշվում էր:

Բարեկամներն եկան * գլխին հաւաքուեցան, և նոցանից
ծերը առաւ ու ասաց. «Դու մէկ մեղք ես գործել, քո զան-
ձանակը քեզանից * խրտնել փախել է. վեր կաց * զնա քո զան-
ձանակի ետեւ, զուցէ էլի * գտնես և առաջուայ պէս բախ-
տաւորուես»:

1) Մինչև այստեղ պատմութեան և ընթերցանութեան հա-
տուածներն իրարից բաժանուած էին. այսուհետև նոյն այս պատ-
մութիւններն էլ պիտի կարդացուին. Կարդալու ժամանակ աստղանիշ
բառերի վերայ մանուկներն առանձին ուշադրութիւն պէտք է դարձնեն:

Մարդը * գլխի ընկաւ. վեր կացաւ սար ու քար ընկաւ, գիշեր ցերեկ իւր գանձանակը * փնտռեց: Մէկ գիշեր երազում տեսաւ, որ իւր գանձանակը * բարձր սարի վերայ * գլուխը * ծռած * նստած է և նա էլ անի ու վան է անում: * Աւազ-տեան զարթնելիս այն սարի ճանապարհը բռնեց:

* Գնաց ճանապարհին մի առիւծ տեսաւ * նստած: Առիւծը մարդուն կանչեց հարցրեց. «Ո՛ւր ես գնում»: Մարդն ասաց. «Գնում եմ * գանձանակս գտնեմ»: Առիւծն ասաց. «Ես գիտեմ, որ քո * գանձանակդ շատ գիտուն է. նորանից հարցրու տես, թէ ես ինչով կըլաւանամ, ահա եօթը տարի է հիւանդ եմ. դառնալուդ արի ինձ պատմիր, ես էլ իմ ձեռքից եկած լաւութիւնը կ'անեմ»: Մարդը խօսք տուեց, գնաց:

Շատ գնաց, քիչ գնաց, տեսաւ մէկ այգի, որ հազար * նմուշ * պտղով * լցուկ էր. քանի քաղեց որ ուտի, տեսաւ որ լեզի են: Այգու տէրը * նշմարեց, այս մարդու վերայ բարկացաւ, յետոյ հարցրեց. «Ո՛ւր ես գնում»: Մարդն իւր դարդը պատմեց այգու տիրոջ: «Դէ, թէ որ այդպէս է, քո գանձանակից հարցրու իմ այգու դարմանն ի՞նչ է, որ ինչ անեմ չ'անեմ, պտուղները դառն են * բնամ գալիս: Պատրուս արեցի՝ չ'ելաւ. նոր ծառ * տնկեցի՝ չ'ելաւ: Երբ դառնաս՝ պատասխան բեր ինձ, իմ ձեռքից էլ ինչ լաւութիւն գալ, կ'անեմ քեզ»: Մարդը խօսք տուեց, գնաց:

Գնաց, գնաց, հասաւ մէկ շէն-շքեղ բերդ. մտաւ մէջը, տեսաւ որ մէկ ջահիլ աղջիկ պալատի մէջ ման է գալիս: Նա այս մարդուն հարցրեց. «Ներայր, դու այստեղ ի՞նչ բան ունիս»: Մարդն իւր գլխի եկածը պատմեց:

Աղջիկը դարձաւ ասաց նորան. «Ես շատ գանձ * հարստութիւն ունիմ, շատ մալ ու ապրանք. բայց մի ցաւ ունիմ, որ գիշեր ցերեկ վիշտ է սրտիս: Թէ որ քո գանձանակից ինձ համար մի ճար հարցնես, ամենայն տեսակ բարութիւն կու տամ քեզ»: Մարդը խօսք տուեց, գնաց:

Գնաց, գնաց, ահա տեսաւ, որ իւր գանձանակը սարի * գլխին նստել է: Բարեւ * տուեց, * նստեց. շատ գանդատ արեց, վերջը * ապսպրած բաների ճարը հարցրեց, ամենի պատասխանն առաւ:

«Դէ, հիմի վեր կաց, գնանք», ասաց:

— Ի՞նչ առաջ գնա, ես էլ կու գամ, ասաց գանձանակը: Մարդը դարձաւ, առաջ այն * աղջկան տեսաւ, ասաց. «Քո դեղն այն է, որ դու մէկ կտրիճին ամուսնանաս, քո վիշտն ու ցաւը կ'անցնի»:

Եկաւ այգին. տիրոջ կանչեց, ասաց. «Քո այգու ջուրը որ առուից որ գալիս է, այն առուի մէջ ոսկէ հանք կայ, ոսկույ փշրանքը * ջրի հետ գալիս է, ծառերը * ծծում են, * պտուղները դառնանում են. կամ * ջրի առուն փոխիր, կամ հանքը փոքր * և դուրս հան, * պտուղները կ'անուշանան»:

Եկաւ առիւծի մօտ, * նստեց մարդը, պատմեց իւր գանձանակի տեսնելը, այգու տիրոջ ու աղջկայ բաները: Առիւծը հարցրեց. «Աղջիկը քեզ լաւութիւն չ'արեց»: Մարդն ասաց. «Ի՞նչպէս չէ, ասաց. «Արի դու ինձ առ, * նստենք մէկ տեղ Աստծու բարութիւնը վայելենք, ես համաձայն չ'եղայ»:

Առիւծը հարցրեց. «Այգու տէրն ի՞նչ լաւութիւն արեց»: Մարդն ասաց. «Այգու տէրը ոսկու հանքերը հանեց, կօլօլ ոսկի դառան, ինձ տուեց: Ես չ'առայ, ասացի՝ Ո՛վ այդքան բան կըշալկէ և տուն կըտանէ»:

«Ե՛, ասաց առիւծը, ի՞նձ համար ինչ դեղ ասաց: Մարդը պատասխանեց. «Քեզ համար էլ ասաց, որ եթէ մէկ անխելք մարդու գլուխն ուտես, կըլաւանաս»:

Առիւծը սորա ասածները օրինաւոր կերպով վեր դիր արեց. թաթը պարզեց մարդու * գլուխը, * բռնեց գետնով տուեց, * փշրեց կերաւ: Ասաց. «Ես իմ Աստուած, քեզանից էլ անխելք մարդ այս աշխարհքում չեմ * գտնիլ»:

13. ՆԱՀԱՊԵՏԵՆՅԱՆ ԱՂՋԻԿ.

Ժամանակով նահապետենց Բաղիկ կար, շատ հարուստ էր: Միտք արեց Երուսաղէմ գնալ: Իւր *տղի, իւր *կնկայ հետ ճանապարհ ընկաւ: Սոքա ունէին մէկ *աննման աղջիկ, հասած աղջիկ, կոյս աղջիկ: Այդ աղջիկը պահ տուին գիւղի ռէսի տունը:

Ռէսի միտքը փոխուեցաւ, ուզեց աղջկան իւր կին շինել. շատ աշխատեցաւ՝ չըկարողացաւ *աղջկայ սիրտն առնել. պառաւներ ջաղերով էլ չըկարողացաւ: Աղջիկը երբ որ շատ նեղն ընկաւ, խօսք տուեց և ասաց ռէսին. «Ի՛նչ որ այդպէս է, արի առաջ գլուխդ լուանամ, որ մաքրուիս»: Սապոնը լաւ *փրփրացրեց. քիթ, բերան, աչք ու երես *փրփուրով *լըցրեց. ուզածիդ պէս քօթկեց ռէսին, ջարդեց թև թիկունքը, *գլուխ *մլուխը, թողեց գնաց:

Ռէսը սապոնի *մոմուռից չըկարողացաւ աչքերը բանալ. կատաղութիւնից արիւնը գլուխն ընկաւ, խելքը գնաց, մինչև որ հան-հուն խելք գլուխ ժողովեց, վեր կացաւ *լուացուեցաւ, սրբուեցաւ: Տեսաւ, թէ ինչպէս խաղբ խայտառակ եղաւ, ասաց. *«Համ կամքս չըկատարուեցաւ, համ աշխարհքի ծաղր ու ծանակ դառայ՝ գիւղի մեծ ու *սլտկի առաջ, ինչ անեմ»: Վեր կացաւ *աղջկայ հօրը գիր *գրեց, թէ՛ Դուք ձեր աղջիկը ինձ պահ տուիք, ամա ձեր աղջիկը փախաւ. երես բաց հարիւր մարդու տուն գնում գալիս է:— Աղջկայ հայրն ու մայրը գիր որ առան, ուխտ-մոլխտ հարամ դառաւ իւրեանց *գլխին. վեր կացան դարձան տուն գալու: Հայրը շատ բարկացաւ, ասաց՝ գնամ սպանեմ *աղջկաւ, որ ինձ անպատիւ արեց:

Աղջիկը գիտէր, որ հայրը շատ կատաղած է, վախեցաւ, տուն չեկաւ: Վեր առաւ իւր աղլուխը, հաւի արեան մէջ թաթխեց, հովուին *տուեց, ասաց. «Տար *հօրս տուր, ասա

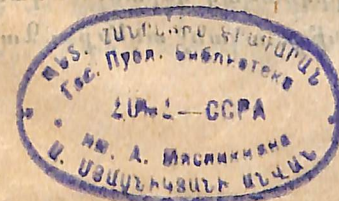
*աղջիկդ քեզ համար մեռել է»: Ինքը գնաց կորչելու: Դնաց, գնաց, անտառի մէջ մոլորուեցաւ. տեսաւ *ջրի աւազան, աւազանի մօտ չինարի ծառ. ելաւ չինարի ծառի գլուխը *նստեց: Դատ մնաց, քիչ մնաց, Ոստանայ թագաւորի որդին եկաւ որս, իջաւ աւազանի մօտ: Արեգակը չինարի ծառի շուքը *խփել էր աւազանի մէջ, շուքի միջից էլ մէկ մարդու շուք էր երեւում: Թագաւորի որդին վերև նայեց, տեսաւ որ մէկը *ճղների մէջ պահուել է: Ասաց. «Ի՞նչ ես, ջին ես, ադամորդի ես. ցած կու գաս՝ արի, թէ չէ՝ մէկ նետուանեղով ցած կըբերեմ քեզ»: Աղջիկն ասաց. «Ես ոչ ին եմ, ոչ ջին: Ես էլ քեզ պէս ադամորդի եմ: Ես կ'իջնեմ, ամա *տկոր եմ, կոյս աղջիկ եմ. քո կաբէն գիր այգտեղ, դու քաշուիր այն կողմը, ես գամ հագսեմ»:

Աղջիկն իջաւ, հագաւ կաբէն: Թագաւորի *տղեն եկաւ տեսաւ, որ մի մարալ աղջիկ է, որ չ'ուտես *չըխմես, միայն երեսը նայես: «Ել ինչ որս անեմ, դու եղիր իմ հարս»: Աղջկան ձի նստեցրեց, տարաւ տուն, թագաւորին ասաց. «Հայր, իմ ուզածը իմ բերած աղջիկն է»: Հայր մայր ասացին. «Որդի, ով գիտէ այն ինչ ջինս է, անտառի մէջ *գտած աղջիկը մարդու է, գիւանակուն է, թնչ է»:

— Զէ, ասաց, *տղան, ես նորան պէտք է առնեմ:

«Քո մուրը՝ քո ճակատին», ասացին: Աղջկան նշանեցին, *սլտկեցին. մէկ տարուց լետոյ Աստուած զաւակ տուեց նոցա: Մինչև այս օր հարսը փեսի հետ չէր խօսել: Մէկ օր հարսը իւր *տղին օրօրոց *գրեց, մէկ ձեռքով օրօրեց, մէկ բերան զովքն ասաց, մէկ բերան էլ լաց եղաւ: Փեսան այդ ժամանակ հասաւ, ասաց. «Կնիկ, ինչի՞ ես լաց լինում, զարդգ ինչ է»:

— Ա՛խ, ասաց, իսկի չես ասում՝ ես էլ հայր ունիմ, մայր ունիմ, ջիգար ունիմ, կարօտել եմ. խօ ես քարից չեմ

ծնունել, ծառի *վրէն չեմ բուսել: Ի՞նչ կ'ըլի, թողնես երթամ * հօրս * մօրս տեսնեմ, դառնամ:

Թագաւորի տղէն կանչեց իւր վեզիրին, սալէր սարքել տուեց, հարիւր ջան էլ գօրք: Վեզիրին ասաց. «Քո խաթունիդ տար հօրանց տուն, դու դարձիր»:

Գնացին մէկ օրուայ ճանապարհ. իջան, հաց կերան, ամեն մարդ գնաց * հանգստանալու. վեզիրը չի քնում: Դու մի ասա խաթունի երեխին ուզում է գողանալ, իւր երեխին տեղը դնել: Գնաց կամաց խաթունի երեխին * փախցրեց. տեղն ուրիշ գրեց: Վեզիրը տարաւ խաթունի երեխին մօրթեց: Խաթունը մի երեխի ձայն իմացաւ, ասաց. «Այս իմ երեխի ձայնն է, բայց պառկածն ո՞վ է»: Նայեց, ճանաչեց, որ փոխել են: Վեզիրը հեռուից դալիս էր թուրը սրբելով: Խաթունն իմացաւ, որ մօրթողը նա է. Փախաւ անտառը, հասաւ մէկ * հովուի ասաց. «Հովիւ, հովիւ, իմ հալաւը տամ քեզ, քո հալաւը ինձ տուր»: Աչքիս վերան, ասաց ու փոխեցին: Մի քօլօզ էր * գլխին հագաւ, մազերը * կտրտեց, գնաց իւր հօր տունը:

Բազիկը * դրան * կշտին * նստած էր, չիբուխ էր քաշում: Գնաց ձեռքը պաչեց, բարեւ տուեց, բարեւ առաւ. Դարձաւ Բազիկը հարցրեց. «Քօլօզով տղայ, որտեղից ես գալիս, քնչ կ'ուզես»:

Ասաց. «Աղա, լսել եմ շատ * մշակներ ունիս. ինձ էլ բռնէ, մի բանի դիր. հացբերան կ'աշխատեմ»:

— Գնա, ասաց, մեր հաւերն արածացրու:

Դոքա մնան այդտեղ, մենք դառնանք վեզիրին:

Վեզիրը ետ դարձաւ, թագաւորի տղին այս պատմեց «Քո կնիկը քո գաւակիդ սպանեց, գիշերանց թողեց փախաւ»:

Թագաւորի որդին առաւ վեզիրին, շատ գօրք ու գնաւ * փնտռելու: Գնացին իջան Բազիկանց տունը, հարց ու փորձ արեցին, ոչինչ չ'իմացան: Իրիկնահաց կերան: Թագաւորի որդին ասաց. «Հէքիաթ ասող չ'ունիք, ականջ անենք»: Չայնն ընկաւ

հաւարածի ականջը. «Ես կ'ասեմ հէքիաթ»: Բազիկն ասաց. «Ամօթ է, այն կեղտոտ տղին մի հանէք թագաւորի որդու առաջ»: Թագաւորի որդին իմացաւ, ասաց. «Թողէք, թող գայ, բան չըկայ»: Քօլօզով տղէն եկաւ, * նստեց, ասաց. «Ես հէքիաթ կ'ասեմ, ամա գիւղի ուէսն ու վեզիրը պէտք է գան այստեղ նստեն. * դռները պէտք է փակեմ, մարդ դուրս չըգնայ, մինչև ասեմ * պրծնեմ»: Կանչեցին, վեզիրն ու ուէսը եկան. դռները փակեց, բերանը բաց արաւ. իւր * գլխով անցածները հէքիաթ էր շինել ու պատմեց: Երբ որ խօսքը ուէսի վերայ եկաւ, ուէսի փորի ցաւը * բռնեց. խօսքն եկաւ վեզիրի վերայ, վեզիրի փորի ցաւը * բռնեց. ինչ արին, * դռները բաց չ'արաւ, մինչև իւր հէքիաթն աւարտեց: Դարձաւ ասաց. «Դու իմ հայրն ես, սա իմ էրիկն է, դա այն սատանայ ուէսն է, սա էլ սատանի քեռի վեզիրն է, ես էլ ես եմ»:

Իսկոյն վեզիրի վիզը * թուցրեցին, ուէսի փորը թափեցին: Հայրն ու աղջիկը, էրիկն ու կնիկը մէկմէկու վերայ ուրախացան:

14. ԳԱՋԱՆՆԵՐԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ.

Մէկ իշխանի տղան ուզեց թագաւորի աղջիկ՝ չրտուեցին: Նա քաղաքից ու * տնից հրաժարուեցաւ, գնաց հեռու անտառի մէջ բնակելու, և ապրում էր ամենայն օր որս անելով:

Մէկ օր սովորութիւնից դուրս երկու որս * բռնեց. դառնալու ժամանակ տեսաւ, որ իւր բնակարանի մօտ մէկ աղուէս է * նստած, նա իսկոյն վազեց մարդու ձեռքից որսերն առաւ * շնորհքով մաքրեց պատրաստեց. մէկը բերեց մարդուն, միւսն ինքը ճաշակեց:

Միւս օր դարձեալ որսի գնաց, և երեք որս որսաց: Մըտքում ասաց. «Երեւի այս օր էլ նոր հիւր ունիմ»: Եկաւ տեսաւ

ահագին արջ է նստել աղուէսի * կշտին: Աղուէսը վազեց առաւ
որսերը պատրաստեց, և մէկ մասն էլ արջին համեցէք արեց:

Մէկ էլ օրը չորս որս որսաց և դառնալիս տեսաւ, որ մի
քաջ բազմել է արջի մօտ: Աղուէսն իւր պաշտօնը կատարեց:
Առաւօտը՝ հինգ որս որսաց, դարձաւ տեսաւ ահագին
առիւծ փառաւոր բազմած: Աղուէսն իւր բանը շինեց:

Այսպէս շարունակ աւելացան զազանների մէջ մէկ մեծ
թռչուն՝ Անկա Զմրութ անունով՝ և մէկ էլ, կատունների թա-
գաւոր վագրը, Աղուէսը ծառայի պէս իւր գործը կատարում էր:

Իշխանի որդին զարմանում և սարսափում էր. զազան-
ների զազանութիւնից և յուզողի մէջ էր ընկնում. նոցա խա-
ղաղ ընկերութիւնից հիանում էր: Բայց էլ քն էր ուզում:
ահա * սքանչելի գերդաստան իւր համար. ընտանիք, բարեկամ-
ներ, ընկերներ: Մարդն այսպէս ապրել շարունակեց, և օրէ-
ցօր աւելի * հանգստանում էր:

Որսորդն էլի որսի գնաց: Աղուէսը բոլոր զազաններին
կանչեց ատեան կազմելու և խորհուրդ անելու: Գնացին բաց
հրապարակ տեղ. աղուէսը մի հաստաբուն կաղնիի կոճ * գաւա-
ւ և ելաւ վրէն: Պարոն աղուէսը իւր գահի վերայ նստած՝ խրատ
կարգաց նոցա, թէ իշխանի տղեն որքան բարութիւն է անում
իւրեանց: «Եկէք, ասաց, այսուհետեւ նա մեր Տէրի ծա-
ռայենք նորան * սրտով, * մտքով, հաւատարմութեամբ: Գազանները
իւրեանց մէկ թաթիկը բարձրացուցին, թռչունն
իւր մէկ թևը բաց արաւ, թէ լաւ՝ այդպէս լինի:

«Մեր տէրը, ասաց աղուէսը, մարդ է և իշխանի որդի
է, նորան հարկաւոր է մէկ պատուական * վրան կարգ ու
սարքով, ո՞վ կըբերէ այս բաները»:

Ամենքն ասացին, թէ Անկա Զմրութը թող բերէ, մենք
ուրիշ բանի պէտք կու գանք: Նա յանձն առաւ, գնաց ու բե-
րեց իւր թևերով ամենայն բան: Աղուէսը վրանը կանգնեցնել

տուէց, անկողին, կահ-կարասիք՝ զարդարեց, ուտելու խմելու
բաներ պատրաստեց:

Իրիկունը տէրը դարձաւ, ամենքը դիմաւորեցին, փառա-
ւոր կերպով տուն բերեցին: Աղուէսը որսերը մաքրեց, մէկ
մասը պղնձի մէջ եփեց որսորդի համար, * շնորհքով սեղան
շինեց, տէրը գոհութեամբ կերաւ, սիրտն էլ դողում էր: Գա-
զաններն էլ իւրեանց բաժինը լափեցին:

Միւս առաւօտ աղուէսն էլի տուտը շարժելով գահը
բարձրացաւ, ատենականները ժողովուեցան:

«Գիտէք, ասաց աղուէսը, պապերից մենք ինչ ենք լսել:
Ադամը բոլոր կենդանիները զոյգ-զոյգ տեսաւ, * Աստուծոն դան-
գատեց, որ ինքը միայն մէնակ է, Աստուած էլ Նւա տուեց
նորան: Եւ, Աստուած չի հաւանի, որ մեր տէրը մէնակ է
ապրում: Մեր տիրոջ կնիկ է հարկաւոր, այն կնիկը թագա-
ւորի աղջիկ պէտք է լինի: Դէ, բերէք այդ կնիկը»:

Մտածեցին. — Մեր խօսքը մէկ է, բայց չեն թողնի գա-
զաններին, որ պալատի պարտիզին մօտենան: — Ելի Անկա
Զմրութից խնդրեցին, որ այս էլ նա կատարէ:

Թռչունը գնաց յափշտակեց բերաւ: Թագաւորի աղջիկը
սարսափելի զազանների ժողովի մէջ էր, բայց ամենքից յար-
գանդներ ու պատիւներ ընդունեց: Մանաւանդ պարոն աղուէսը
* քաղցր լեզուով և * կոտորուելով * հանգստացրեց նորան:

Այս օրը որսորդը ութ որս որսաց: * Մտքում ասում էր,
թէ ո՞վ գիտէ ինչ նոր զազան ընկերացել է: Բայց ինչ տե-
սաւ. իւր սիրած թագաւորի աղջկան՝ որքան ուրախացան
երկուսն էլ:

Թագաւորը բարկացած՝ մարդիկ ուղարկեց անտառ, որ
իւր աղջկան գտնեն բերեն: Աղուէսը հեռուից տեսաւ նոցա,
և իսկոյն արջին ու գայլին հրամաններ տուեց: Սոքա գնացին
բոլորին պատառ-պատառ արին, մէկին ողջ թողեցին, որ
գնալ թագաւորին պատմէ տեսածը:

Թագաւորն ուղարկեց աւելի մարդիկ. աղուէսը առիւծին և վագրին առաջ ձգեց, հրամայելով որ մէկին էլի ողջ թողնեն։ Թագաւորը ահագին զօրք ժողովեց։ Աղուէսն էլ գահի վրայ բարձրացաւ, հրամայեց գազաններին, որ ամէն մէկը գնայ իւր ազգը բերէ։ Միւս օրը որսորդը որ եկաւ, տեսաւ որ բոլոր անտառը գազաններով լիքն է. իւր ծառաներն առաջ եկան և աղուէսը հասկացրեց, թէ ինչու համար են հաւաքուել։ Միւս օրը թագաւորը զօրքով եկաւ, գազանները կռիւ գնացին և յաղթեցին։ Իրանց տիրոջ տարան քաղաք, թագաւոր շինեցին. աղուէսը գառաւ մեծ վեզիբ, միւսներն էլ նագիր վեզիր։

15. ՀԱԶԱՐԱՆ * ԲԼԲՈՒԼ.

Մէկ թագաւոր եօթը տարի շինել տուեց մի եկեղեցի։ Օծեցին. թագաւորը գնաց աղօթք անելու։ Մէկ էլ այնպիսի բուք բարձրացաւ, որ թագաւորը քիչ մնաց պէտք է * խեղդուէր։ Տեսաւ մէկ * ճգնաւոր իւր առաջ կանգնած։ «Թագաւորն ապրած կենայ, ասաց * ճգնաւորը, սիրուն եկեղեցի շինեցիր, բայց մէկ բան պակասում է», Բուքը * խստացաւ, * ճգնաւորը աներևոյթ եղաւ։

Թագաւորը եկեղեցին քանդել տուեց, եօթը տարի շինել տուեց, առաջնից էլ աւելի սիրուն։ Օծեցին. թագաւորը գնաց աղօթք անելու. Բուքը բարձրացաւ. ճգնաւորն էլի եկաւ և ասաց. «Թագաւոր, ապրած կենաս, պայծառ է եկեղեցիդ, բայց մէկ բան պակասում է»։

Մէկ էլ քանդել տուեց թագաւորը։ «Աշխատեցէք ուղիղ իննը տարի, ասաց. այնպէս շինեցէք, որ աշխարհքի երեսը տեսած չըլինի նմանը»։ Շինեցին, օծեցին։ Թագաւորը գնաց աղօթք անելու։ Բուքն սկսուեցաւ. ճգնաւորն առաջ և * տնկուեցաւ։ «Թագաւորն ապրած լինի, ասաց, * աննման է

քո շինած եկեղեցին, ամիսս որ մէկ բան պակաս է»։ Թագաւորը վերջապէս ճգնաւորի փողպատը բռնեց։ «Մէկ ասա, տեսնեմ, իմ եկեղեցու պակասութիւնն ինչ է. դու երեք անգամ քանդել տուիր ինձ»։ — Այս եկեղեցուն Հազարան * բլբուլ է պէտք, որ միայն սորան է վայել»։ — Ճգնաւորն աներևոյթ եղաւ. Թագաւորը տուն եկաւ։

Նա * մտածեց, թէ ծերացած է ինքը. ժամի համար Հազարան * բլբուլ է պէտք, ինչպէս երթայ բերէ։

«Մենք կ'երթանք կրքերենք, ասացին նորա Յ որդիքը։ Երեքն էլ ձի հեծան, գնացին։ Մէկ տեղ հասան, տեսան որ ճանապարհը երեք ճիւղ է, * շուարած կանգնեցին։

Ճգնաւորը պտտահեցաւ նոցա, հարցրեց. «Ո՞ւր էք գնում, * կտրիճներ»։ — Գնում ենք Հազարան բլբուլ բերելու, չըգիտենք ո՞ր ճանապարհով գնանք։

Ճգնաւորն ասաց. «Այս լայն ճանապարհ երթացողը կը դառնայ. միջին ճանապարհ երթացողը՝ կամ դառնայ կամ չը դառնայ. ցածրի ճանապարհ երթացողը՝ յոյս չըկայ որ դառնայ»։ — Ի՞նչի, հարցրեց փոքրը։ «Կ'երթաս, ասաց, մի գետ կայ, Հազարան բլբուլի տէրը նորան աղի է արել, չի * խմուի, դու պիտի խմես, ասես. Օ՛խ, անմահութեան ջուր է։ Գետը կ'անցնես, մէկ անտառ կու գայ, այն արել է չարփուշ. դու պէտք է քաղես, հոտոտես, ասես. Օ՛խ, արքայութեան ծաղիկ է։ Անտառը կ'անցնես, կըտեսնես մէկ կողմ գայլ կապած, միւս կողմ գառն. գայլի առաջ և խոտ, գառի առաջ և միս. պէտք է վերցնես միսը դնես գայլի առաջ, խոտը գառի առաջ»։

«Կ'անցնես կ'երթաս կը հասնես մի մեծ դուռ, մէկ փեղկը փակ, մէկ փեղկը բաց. փակ փեղկը պէտք է բանաս, բացը՝ փակես։ Ներս կըմտնես կըտեսնես, որ Հազարան բլբուլի տէրը քնել է. եօթն օր քնում է, եօթն օր արթուն է։ Թէ որ ասածներս կարողացար կատարել, Հազարան բլբուլը կըբերես,

ապա թէ չէ՝ ոչ կարող ես երթալ, ոչ կարող ես դառնալ։
 Եղբայրները ձի հեծան, մեծը լայն ճանապարհով գնաց,
 միջնակը միջին, փոքրը ցած ճանապարհը բռնեց գնաց։ Փոքրին
 ետև ետև պատահեցան՝ դետ, անտառ, գալլ, գառն, դուռն.
 ճգնաւորի ասածը բոլորն էլ արեց. ներս մտաւ տեսաւ որ մի
 ջէյրան մարալ աղջիկ է պառկած։ Հազարան բլբուլը իւր վան-
 դակից իջաւ նստեց աղջկայ սրտի վերայ՝ հազար լեզուով
 * ճվլլեց, * բլբլեց։ Աղջկան բռնն էր տարել. տղէն ելաւ
 Հազարան բլբուլը առաւ, աղջկայ երեսի վերայ էլ իւր պոռնկ-
 ներով մի * նշան * դրեց, ետ դարձաւ իւր ճանապարհը։

Աղջիկը քնից օր զարթեցաւ, տեսաւ որ բլբուլը չըկայ.
 իմացաւ որ տարել են, գոռաց. «Գոռ, * բռնիր»։ Գոռն ա-
 սաց—Աստուած նորա հետ լինի, իմ բաց փեղկը փակեց, փակ
 փեղկը բացեց։

Գոռաց. «Գալլ, գառ, բռնեցէք»։
 Ասացին—Աստուած նորա հետ լինի. խոտ գառիս տուաւ,
 միս՝ գալլիս։

Գոռաց. «Անտառ, բռնիր»։
 Ասաց—Աստուած նորա հետ լինի. դու ինձ չարփուշ
 արեցիր, նա արքայութեան ծաղիկ արեց։

Գոռաց. «Գետ, դու բռնիր»։
 Ասաց—Ինչի՞ բռնեմ, դու ինձ արեցիր դառնաղի, նա
 արեց անմահութեան ջուր. թող գնայ, Աստուած նորա հետ
 լինի։

Աղջիկը անձար մնաց. հեծաւ իւր ձին։ Մենք թողնենք
 նորան իւր ձիով վերայ։

Փոքր եղբայրն եկաւ ճգնաւորի մօտ, տեսաւ եղբայրնե-
 րին, որ ճանապարհից դարձել էին։ Հազարան բլբուլը առան
 երեք եղբայրները միատեղ շարունակեցին ճանապարհը տուն
 գնալու համար։ Ծարաւեցան, հասան մի հօրի բերան։ Փոքր
 եղբօրը իջուցին, որ ջուր հանէ։ Զուրը քաշեցին, եղբօրը

թողեցին հօրի մէջ։ Երկու եղբայր մէկմէկու ասացին. «Նա
 որ մեզ հետ լինի, մեր հօր առաջն մենք թնչ երեսով երևանք»։
 Առան Հազարան բլբուլը գնացին։ Հասան տունը, հօրն ասա-
 ցին. «Մեր փոքր եղբայրը սպանուեցաւ. Հազարան բլբուլը
 մենք ճարեցինք, բերինք»։ Հազարան բլբուլը կախեցին ժա-
 մի մէջ, իսկի ոչ ձայն ածեց ոչ շունչ։

Աղջիկն իւր ձիով հասաւ թագաւորի մօտ, ասաց. «Այն
 * կտրիճն ով է, որ իմ հազարան բլբուլը բերել է»։ Երկու
 եղբայրներն ասացին. «Մենք ենք»։ Ինչ տեսաք ճանապարհի
 վերայ։ «Ոչինչ չըտեսանք»։—Դուք չէք բերողը, դուք գող
 էք, ասաց։ Բռնեց * բռնատուն դրեց թագաւորին էլ, երկու
 եղբօրն էլ, ինքը տիրեց քաղաքը նստեց։ Մինչև Հազարան
 բլբուլ բերողը չըգալ, ձեզ ագատել չըկայ։

Սուքա մնան այնտեղ, մենք գնանք փոքր տղին։

Գարի քաղող կնիկներ տղին հօրից հանեցին։ Մէկ պա-
 ռաւ կին նորան հոգեղաւակ արեց։ Մի քանի շաբաթ անցաւ,
 ձայն ձայնի ընկաւ, հասաւ մինչև տղի ականջը, թէ Հազա-
 րան բլբուլ բերողն եկել է, տէրն էլ ետևից հասել է։ Մէկ օր
 տղէն պառաւից հրաման առաւ, ասաց. «Երթամ քաղաք, մի
 նոր զարմանալի ժամ են շինել, տեսնեմ»։ Գնաց իւրեանց տուն,
 տեսաւ որ ոչ հայր կայ, ոչ եղբայրներ։ Հարցրեց. «Ո՞ւր են»։
 Ասացին—Հազարան բլբուլի տէրն եկել է, բռնատուն է դրել։
 Տղէն գնաց բռնատնից հանեց հօրն ու եղբայրներին։ Աղջիկն
 ասաց. «Ես Հազարան բլբուլի տէրն եմ. դու ինձանից չե՞ս
 վախենում»։ Տղէն ասաց.—Ես Հազարան բլբուլի բերողն եմ,
 չեմ վախենայ։

Աղջիկը հարցրեց. «Ճանապարհի վրայ թնչ ու ինչ
 տեսար»։

Տղէն պատմեց՝ դետ, անտառ, գալլ, խոտ, դուռ. ինչ որ
 արել էր, ինչ որ տեսել էր։ «Թէ որ այդ բաներին չե՞ս հաւա-

տայ, երեսիդ վերայ էլ մի նշան կայ. իմ նշանածն ես դու:
— Հալալ բլի քեզ, ասաց աղջիկը:
Հարսանիք կազմեցին, գնացին ժամը պսակուելու: Հազար-
քան բլբուլը * ճլվլտալն սկսեց. հազար-հազար եղանակներով
ձայն հանեց, դալլալայ էր արձակում, դալալլի էր երգում:

16. ԲԻԻՐԱՊԱՏԻԿ.

Կային մէկ մարդ մէկ կնիկ: Այս մարդը շատ ժամասէր
էր: Ամենայն օր ժամ էր գնում, օրը մէկ գրօշ էր տալիս տէր-
տէրին: Տէրտէրն էլ ամենայն օր նորան ասում էր. «Օրհնած,
Բիւրապատիկը քեզ մէկի տեղ հազար տայ»:

Մարդն ուրախանում էր, ինքն իրան ասում էր. «Այս
լաւ բան է. մէկ տալիս եմ՝ հազար պէտք է առնեմ»:

Այսպէս գնալով գնալով ինչ որ ունէր տէրտէրին տուեց,
աղքատացաւ: Կնիկն ասաց այս մարդուն. «Վեր կաց գնա
տէրտէրին, մէկ հազարը բեր, տանք հացի-մացի, մինչև որ
մէկ էլ հազարներն էլ կամաց-կամաց տայ»:

Մարդը գնաց. «Օրհնեա՛ ի տէր»:
«Տէրտէր ջան, ես քեզ տուի, դուն ինձ հազար-հազար խոս-
տացար. հիմի բեր մէկ հազարը տուր տանեմ, այն մէկէլներն
էլ՝ յետոյ կու գամ, կրտաս»:

— Օրհնած, ասաց տէրտէրը, դուն ինձ տուիր, որ Բիւ-
րապատիկը քեզ մէկին հազար տայ:

«Բիւրապատիկը ո՞րն է»:

Մի ճանապարհ ցոյց տուեց: — Այս երկայն ճանապարհը
կրբունես, կ'երթաս. մէկ մեծ մարդ կը պատահի, որ ոսկի ա-
թոռի վերայ նստած է, Բիւրապատիկը նա է. ասա՛ նորան՝
ինձ տէրտէրն ուղարկեց, մէկ տուել եմ՝ հազար պէտք է տաս:

Մարդն այն երկայն ճանապարհը բռնեց գնաց: Պատա-
հեցաւ մէկ քարանձաւ, մտաւ ներս, ինչ տեսնէ. քառասուն

հոգի աժդահայ գող շարուել են. սորան պատիւ են անում,
տեղ են բաց անում, իւրեանց մէջ նստեցնում են: Դարձան
հարցրին. «Ո՞վ ես դու. այսքան ժամանակ է ահու մարդ չէր
եկել այս կողմը. ո՞րտեղից ես գալիս, ո՞ւր ես գնում»:

Մարդն ասաց. «Բիւրապատիկին եմ գնում՝ մէկ տուել
եմ, հազար պէտք է առնեմ»:

Գողերն ասացին— եղբայր, այդ խելքը խելք չէ, ականջ
մի դնի, արի՛ այստեղ, տանք քեզ բռով ոսկի, դարձիր գնա
քո տունը:

«Չէ, ասաց մարդը, այդ փողը հալալ չէ»:
Գողերն ասա-
ցին. — Որ այդպէս է, դու արդար մարդ ես. որ գնաս, Բիւրա-
պատիկին հարցրու՛ մեզ համար մէկ էլ աշխարհքում տեղ
կայ: «Գլխիս վերայ», ասաց մարդը... գնաց:

Գնաց մէկ ծերի պատահեցաւ, որ քարի մօտ նստած էր.
նա անդադար ասում էր. «Փառք քեզ Աստուած, Փառք քեզ
Աստուած»:

Քանի ասում էր՝ քարից միշտ ոսկի էր * բղխում:

Ծերը հարցրեց այս մարդուն. «Եղբայր, ո՞ւր ես գնում»:
Ասաց. «Գնում եմ Բիւրապատիկին՝ մէկ տուել եմ, հազար
պէտք է առնեմ»:

Ծերն ասաց. «Արի՛ այս ոսկուց երկու ափ տամ, առ
տուն դարձիր»:

«Չէ, ասաց մարդը, այդ ոչ իմ տուածն է, ոչ իմ վաս-
տակածն է, ինձ հալալ չէ»:

Ծերն ասաց. «Որ այդպէս է, երբ Բիւրապատիկին գնաս՝
հարցրու, թէ ոսկին երբ պէտք է * կտրուի այս քարից»:
— Աչքիս վերայ, ասաց մարդն ու գնաց:

Գնաց ճանապարհի վերայ տեսաւ մէկ այգետէր. նա
հարցրեց. «Հողածին, ո՞ւր ես գնում»:
Մարդն ասաց. «Գնում եմ Բիւրապատիկին՝ մէկ տուել եմ, հազար առնեմ»:
Այգե-
տէրն ասաց. — Կ'երթաս՝ հարցրու Բիւրապատիկին, ինչո՞ւ իմ
այգու պատը որ քաշում եմ՝ կանաչ * պտուղներն ամենքը

չորանում են, պատը որ քանդում եմ՝ կանաչում են: «Երե-
սիս վերայ», ասաց մարդն ու զնաց:

Դնաց տեսաւ, որ մէկ տէրտէրի միջքի վերայ պատ է
շարած, մէջը տընքտընքում է: Տէրտէրը հարցրեց ասաց. «Որ-
դի, ո՛ւր ես գնում»: Մարդն ասաց. — Գնում եմ Բիւրապատի-
կին՝ մէկ տուել եմ, հազար պէտք է ստանամ:

Տէրտէրն ասաց. «Դնա Բիւրապատիկին հարցրու. ես այս
պատից երբ պէտք է ազատուիմ»: — Լաւ կ'ըլի, ասաց մարդն
ու զնաց:

Դնաց տեսաւ, որ մէկ մեծ մարդ ոսկի աթոռի վերայ
նստած է. նա հարցրեց. «Ո՛ւր ես գնում»:

Մարդն ասաց. «Բիւրապատիկը դո՛ւ ես»:

Ասաց. — Հայ ես եմ. թնչ ես ուզում:

Ասաց. «Մեր տէրտէրն ինձ ուղարկեց: Ես քեզ մէկ
տուել եմ, դու ինձ հազար պէտք է տաս»:

Բիւրապատիկն ասաց. — Կ'երթաս * տունդ, բակիդ մէջ
* թթի ծառ կայ, նորա տակը փորի, մի կարաս լիք ոսկի
դուրս կու գայ, վեր առ քո մէկի տեղ հազար հազարանոց:

Էն մարդը ամէն * ապսպրածներն էլ ասաց Բիւրապա-
տիկին. ամենի պատասխանն առաւ դարձաւ:

Եկաւ, պատի մէջի տէրտէրին ասաց. «Երբ որ * Աստծուն
մեղայ դաս, այգտեղից կ'ազատուես»: Տէրտէրն ասաց. — Ես
թնչպէս մեղայ դամ Աստծուն: Խօսքը բերանից հանեց ու
մէկէցմէկ պատով-մատով զնաց գետնի տակ:

Մարդը զնաց այգետիրոջ հասաւ. ասաց. «Այգուդ պա-
տերը քանդիր, որ անցուդարձ անողն ուտի, այգիդ կըկա-
նաչի»: Դեռ խօսքը բերանն էր, տէրը զնաց պատերը քան-
դեց, այգին կանաչեց:

Մարդն անցաւ, զնաց ծերուկի մօտ. ասաց. «Քանի քո
բերանից Աստուած չես պակսեցնիլ, քարից ոսկին չի պակասիլ»:
Ծերն ասաց. — Մթթէ մարդ իւր բերանից Աստուած կըպակ

սեցնէ. փառք Աստուծոյ: Ասաց չ'ասաց, քարի մէկէլ երե-
սից էլ ոսկի * բղխեց՝ առաջնից էլ շատ:

Մարդն եկաւ գողերի քարանձաւի մէջ. գողերին ասաց.
«Թէ որ ձեր գողութիւնը թողնէք, այն մէկ էլ աշխարհքում
ձեզ տեղ կայ»: Գողերը թող տուեցին իւրեանց քարափի փո-
սը, զնացին իւրեանց մեղքը լացին, փրկուեցան:

Վերջապէս մարդն եկաւ իւրեանց տուն. * կնկան կանչեց,
ասաց. «Կնիկ, բահ ու փէտատ բեր»: Առան բահն ու փէտա-
տը, * թթի ծառի տակ փորեցին, մի կարաս լիք ոսկի գտան:
Իրիկունը * մթնեցաւ, կարասը թողեցին առաւօտուն հանել:
Գիշերը հարեաններն իմացան, եկան որ կարասը գողանան
տանեն. տեսան որ գեղին հող է մէջը, վեր առան կարասը
շուռ տուեցին այն մարդու այգու վերայ. կարասը կոտրուե-
ցաւ, հողը ցրուեցաւ: Առաւօտեան զարթեցան, թնչ տեսան.
այգու չորս կողմը ոսկի է * փռուել: Երիկը գոռաց. «Քն
կնիկ, ցախ աւելը բեր. բոլոր այգին ոսկի է բուսել»: Աւե-
լեցին կօլօն կօլօն ոսկիք, մէկի տեղ հազար չէ՝ անդար հա-
զար առան, * հարստացան, Աստծուն փառք տուին:

17. ՄՕՐ ԳՐԱԾ ՆԱՄԱԿԸ ՈՐԳՈՒՆ.

Իմ արմաղան որդի.

Էս քանի տարի է մեզ մոռացել ես: Քեզ մնալով՝ մեր
աչքը ջուր * կտրուեցաւ. մեր հոգին հալուեցաւ քո ճամ-
բուդ վրայ: Մեզ * մտքից հանեցիր, մեզ սպանեցիր:

Դու չեմ գիտի, իմ հոգու կտոր, որ քեզ կարօտել ենք.
քո սիրով մենք մաշուել ենք, սիրուն որդի, երբ պիտի գաս:
Ուզում ես գաս, որ մեր գերեզմանը տեսնես, դուն էլ մեր
երեսին կարօտ մնաս, մաշուես ու * մղկտաս:

Իմ թափած արտասունքները մտքիդ չէ՛ գալիս, որ գի-
շեր ցերեկ քեզ համար գերի էի ու մեռած: Կ'ուզէի որ դու

* զուարթ լինիս, իմ վարդ, ծլես ծաղկես. հա, էս էր իմ սրտի բանը, արևուդ մեռնեմ, որդի:

Ես կընստէի քո օրօրոցին, քեզ մեղրից անուշ կաթ կու տայի, որ դու ուտէիր, քաղցր քուն քաշէիր, զօրանայիր, որ իմ լացը * սրբէիր: Իմ անմահական որդի, ես քեզ էս օրօրը կ'ասէի.

Քեզ զնեմ ոսկի օրօրոց,

Վրէժ քաշեմ * մարգրտէ ծածկոց,

Հուսով * քնես, բարով զարթնես,

Իմ վարդ որդի, քեզ մատաղ ես:

Քեզ շատ օր օր, տա՛ր, տա՛ր ասեմ:

Բացուես, իմ վարդ, քեզ մեռնեմ,

Օրօր, իմ վարդ, ու նանիկ,

Դադուած է շատ քո մերիկ:

Տեսա՛ր բալէս, տեսա՛ր քեզ ինչ անուշ խաղեր եմ ասել, որ դու անուշ քնէիր. քեզ կաթ ու մեղր եմ տուել, որ ուտէիր զօրանայիր, իմ ցաւիս դեղ ու դարման լինէիր: Քո մէկ * ժըպտալը ինձ սիրտ էր տալիս, քո մէկ ծիծաղը՝ ինձ կեանք էր տալիս: Ախ, էստունք ինչք մոռացար: Հէրիք է, որդի, արեւ դուն զարիբութեան, մենք կարօտութեան մէջ խորովում ենք. դու ուրիշին աչք մի տար, ուրիշի աչքը մեզ լոյս չի տայ: Քո նազելի տեսին կարօտ:

քո պառաւ մէր

Շուշան:

Նոր տարու երկուշաբթի

Վ.:

II

Հարիւր նախապատրաստութիւններ անելուց
յետոյ

ԿԱՐԴԱԼՈՒ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ

1. ՃԸՆՃՂՈՒԿ.

Նա փրռեց ցորեն կրտուրի վերայ: Տորենը ճշ ճղուկի կերակուր է: Ճընճղուկը կերաւ ցորեն: Նորան սպանեցին քարով: Նորան մորթեցին, եփեցին: Ճընճղուկ — ծիտ: Ծիտն ինչ է, թէ իւր եղն ի՞նչ ըլի: Բայց շատ մեծ Բազմութիւն կերակրուեցաւ այդ կերակրով: Ահա այսպիսի ճաշին կ'ստեն, թէ ճընճղուկը ուղիտ շինեցին:

Ռէան ու զըզիրն էլ հասան ճաշին: Ռէսի

գրելին լոյս է թափել, ո՞վ է տեսել—զրգիրը
Գրգրի բերանին պարկ է կախ արած, որով-
հետև ամեն տեղից մի բան շահվում է, պարկն
է դնում, տուն է տանում: Ռէսի ձեռին գա-
ւազան կայ:

Մենք ասում ենք՝ բօխուայ, Վասպուրա-
կանի և Տարօնի կողմն ասում են՝ ուէս: Վա-
նեցին՝ Վասպուրականցի է, Մշեցին՝ Տարօնցի
է: Աղթամարը Վասպուրականումն է, Սուրբ
Վարապետը Տարօնումն է: Այս ժողովուրդը
ուրախ զուարթ է:

Նորա ասում են՝ Օրը կերթայ, աուր շառը
չերթայ: Մենք ասում ենք՝ Բանն արա, զուար-
թացիր: Մենք ի՞նչ ոսկե պողեր ունինք, որ
մշակների վերայ ծիծաղում ենք:

2. Ա.ՔԱՂԱՂ.

Վուկուկուկու աքաղաղ. կարմիր կատար
թագ ու պսակ. կարմիր կանաչ աբրեշում, աբ-
րեշում չէ՝ մետաքս է: Զիր ու չամիչ՝ հարս ու
փեսին: Եփած կուրկոտ՝ զոդ սև կատուին:
Վատուն կերաւ, մայրը սրգաց:

Վուկուկուկու՝ իմացէք, աքաղաղի աղաղակ:

Անձրև օրը հաւերուն ջուր սուռող շատ կ'ըլի:
Հին հաւերին քրշայ-քրշայ, նոր հաւերին ջու-
ջուջու: Մեր տուն՝ կուտ է ուտում, հարևանի
տուն՝ ձու է ածում:

Հանելուկ, հանմանելուկ,
Ծերը ծաղիկ, տակն աւելուկ:

Էն զատը ի՞նչ զատոց է, գլխի թագը
սրդոց է, գիշերուան մեռելյարոյց է:—Քրիս-
տոս յարեաւ ի մեռելոց:

3. ԱՐԵՊԱԿ.

Պրստիկ սասանէն քնից զարթնեց, տեսաւ
մուլծն է, լոյս չըկայ: Սաաց. «Ի՞նչ ծոյլ զատ
ես, արեգակ, քանի՞ քրնես, ինչի՞ չես զարթ-
նում»:—Արեգակը չըլսեց: «Մուկը, այն պրս-
տիկ մուկը, փախցրեց ոսկե բլիթը. դէ, արե-
գակ, չես իմանում»:—Արեգակը էլի չըլսեց:

«Վատուն ետեից վաղեց, կատուից հեշտ
չես պրծնիլ. նա որ գոմշի ոտը կտարեց, նորա
ճանկից դու ի՞նչպէս պէտք է խըլես ոսկե
բլիթը»:—Արեգակը այս էլ չըլսեց:

«Թայլի գլխին առետարան կարդացին, լսող
չեղաւ. արեգակ, այսքան էլ բուն կ'ըլի»: Երբ

որ արեգակը դուրս եկաւ, մանուկն ասաց.
«Ես իմն արեցի, քեզ դուրս հանեցի. հիմի
դուն գնա՝ եղբորդ գրտիր, դարդըս ի՞նչ է»:

Արեգակը լուսաւորում է մեծ արարած աշ-
խարհքը: Ի՞նչպէս իմանայ, թէ ճանճի կտոր
սատանան ի՞նչ է փրնթփրնթում:

Արե, արե եկ, եկ,
Զիգի քարին վեր եկ,
Մեր ոչխարին յըտիկ արա,
Որ գալը դա՛ իմաց արա:

4. ԱՌԱՒՕՏ.

Ես ծոյլ, դու աշխատաւոր. ես քրնեմ, դու
վեր կաց: Լաւ օրն առաւօտուանից, լաւ տա-
րին գարունքուանից: Վախտը վախտին, թէ չէ
ժամանակն անց է կենում: Խօսքը վաղ վեր կե-
նայր չէ, Աստրծու յաջողելն է):

Լուսաւորչի վառած կանթեղը զեռ չէ
հանգել, նա երկընթումն է՝ Մասիսի գլխին:
Առաւօտեան լոյսը առաջ Մասիսի գլուխն է
լուսաւորում, յետոյ այն մարդկանց, որոնք այդ
տեսնում են: Քրիստոսին շատերը չըտեսան,
բայց հաւատացին: Մեր Արգար թաղաւորը
Նորան չէր տեսել, բայց ամենից առաջ նա
հաւատաց:

Արգարի հաւատը, Լուսաւորչի լոյսը, մեր
շնորհքը:

Ով ալարի, ոչ դալարի:

Առաւօտ, կէս օր, երեկոյ, գիշեր: Ցերեկ
ու գիշեր: Արեգակ—լուսին ու աստղեր:

Բարի լոյս քեզ առուտեհան,
Զեռիս ունիմ զազլէ չուան,
Թէ չըկապեմ խուրճը քըսան,
Գօտիկս ունիմ հետը կըցան:

5. ԳՈՅՐԵՒ ԵՂԲԱՅՐ.
միտն Ս մարծաւորմար տօն յիւնոն միջոտի

Եղբայրն ասաց՝ քոյր չունիմ, քոյրն ապաց-
իմ եղբոր արե: Քոյրը տան մէջ շատ գործ
ունի. նա պէտք է տունը դարդարէ, մաքրէ,
աւլէ, նա պէտք է կերակուր եփէ, լուաց ք
անէ, նա պէտք է կար անէ, հիւանդին ինոամէ:
Եղբայրն անհոգ դուրսը խաղում է, նա ամե-
նիցն աւելի սիրելի է. քոյրը նորան «ջան» է
ասում, նորան մատաղ է դառնում:

Եղբայր, դու մեծացիր, ես քեզ մատաղ.
երբ մեծանաս, դու ինձ տէր տիրական: Մայր,
եւ լաւ եմ՝ թէ քոյրս: Որդի, որ մատըս որ
կտրեմ՝ կըցաւի. դու իմ չէնքն ես, նա իմ
շնորհքը:

Երկուշաբթի՝ հաց կըթխեմ,
Երեքշաբթի՝ լոջ կըծալեմ,
Չորեքշաբթի՝ լուացք կ'անեմ,
Հինգշաբթի՝ կարկտան կ'անեմ,
Ուրբաթ օր՝ զուգարս կ'անեմ,
Շաբաթ օր՝ ժամ կ'երթամ,
Կիրակի՝ խորած խեխդած,
Ո՞վ է բանում, որ ես բանեմ:

6. ՈՒԺՈՎ, ԿԱՏՈՒՔ.

Աշխարհքում ամենքը թշնամիք ունին:
Գնացին մոծակի մօտ գանգատեցան: Մոծակն
է դատաւոր: ✕

Շունը գանգատեցաւ բաղից: «Քեզ համար
ճար չ'ունիմ, ասաց մոծակը: Բըզի գլխին բը-
ռընցքով տալ չի ընիլ»:—Հապա ինձ ի՞նչ կը-
հրամայես, հարցրեց բաղը դատաւորին. արե-
գակն ինձ այրում է: «Վայ, բաղն ու արեի
գօրութիւն չ'իմացող, զարմացած կանչեց մո-
ծակը. բա կ'ուզես, որ արեգակ չ'ըլի ու սառչես:
Էնգուր էլ ասած է, թէ սառած օձը առաջ տա-
քացնողին կըկրծէ»:

Եկաւ արեգակը գանգատեց ամպից, ամպը
անձրեւի վերայ, անձրեւը խոտի վերայ: Մոծա-
կըն այս անգամ շատ շփոթուեցաւ և ասաց.

«Արեգակ, ամպ ու անձրեւ, դուք երկնքի բա-
ներ էք, գնացէք ձեր ցաւը Աստուծուն յայտ-
նեցէք. ես իմ պրստիկ տեղովըս ուզում եմ ո-
տրս մեկնել իմ Եօրդանի չափով. երկինքն այն-
քան հեռու է ինձանից, որ չեմ էլ տեսնում»:
Անձարացած արեգակն էլի եփ տուեց ծովը՝
շինեց ամպ, ամպն էլ քամուեցաւ, դառաւ
անձրեւ: ✕

✕ Հիմի եկան խոտը, գառն ու գայլը և իւ-
րեանց ցան ասացին: Մոծակն աւելի նեղն
ընկաւ և չէր իմանում, թէ ինչ անի: Մարդուն
տեսաւ և ասաց. «Ասում են, թէ դու ամենից
խելօք արարածն ես աշխարհքում. դէ՛հ, եթէ
չնորհք ունիս, այս երեքին մօզէ կամուրջով
այնպէս մէկմէկ անցկացրու, որ միմեանց
չուտեն: Սոցա էլ այսպէս գըլխից հեռացրուց:

Եկաւ շունը պառաւից գանգատեց: Մո-
ծակը շատ չըլըսեց և ասաց, թէ կամ հաւա-
տարմութիւնդ է պակսել կամ գող ես: Շունն
էլ ձայնը կտրեց ու ամօթից իւր պոչը կախ
զցեց և հեռացաւ: ✕

Եկաւ պառաւը. մոծակն իմացաւ, թէ նո-
րա քանդողն ով է, ասաց. «Գիտեմ, գիտեմ,
մարիկ, թէ ո՞վ է իստակում հացերդ և մուր-

տառում կարատը: Մուկը պրատիկ ու չըստիկ է. մէկին որ սպանես, տեղը հաղար է բուսնում: Դու գնա էլի քո ականատը սարքէ, ես կատուի հետ խորհուրդ կանեմ, յոյսդ Սատոու վերայ դիր, կարելի է մի ճար գտնենք»: Պառաւին էլ այսպէս ցանեց: ✕

Այսքան երէկի գործեր կատարելուց յետոյ՝ մոծակն ուզում էր փոքր ինչ հանգստանալ. մէկ էլ տեսաւ, մուկը վազելով գալիս էր: «Մուկ, մուկ, քեզ շատ են գովում, կանգնիր, մի ասա, դու ես ուժով, թէ ես»:—Հալա կատուից ինձ ազատիր, նա իմ ետեից է ընկել, յետոյ կըխօսենք, ասաց մուկն ու փախաւ:

Կատուն էլ կատաղած հասաւ, բայց ուշ: «Մոծակ, իմ ոտի փշերը տեսնո՞ւմ ես, ասաց կատուն, ո՞ւր թախ կացրիր մկան»: Մոծակը տեսաւ, որ այս գազանի համար համով դատաստան չըկայ, վեր կացաւ իւր թախտից և բրզբրզալով պտուտ եկաւ: «Հալա մի խօսենք, փրչիկ, յետոյ փուշերդ սրէ. հայրդ լաւ է, թէ մայրդ»: ✕ Կատուն ասաց. նա՛օ, նա՛օ—կատուն ասաց. ո՛չ նա, ո՛չ նա: «Ինչո՞ւ, փրչիկ, աչքերդ չես հեռացնում ինձանից. կ'ուզես ճանկել ինձ: Կատուն ասաց. մեա՞ն, մեա՞ն—կատուն ասաց. այո՛, այո՛:

Մոծակը մէկ էլ բրզբրզաց ու մտաւ կատուի ականջը. խայթեց, խայթեց, այնքան խայթեց, մինչև որ կատուի հոգին հանեց:

Մկներն էլ իւրեանց հարսանիքն սկսեցին, չալաւանդ խաղացին: Վայ խեղճ պառաւին: ✕

7. ԱԻԱԳ ՄԵԿՆԻԿ.

✕ Լաչաք ծածկողը աւագ է. խաթունները լաչաք ունին: Աւագ մրկնիկ, խաթուն մրկնիկ: Խաթունը գընաց էրիկ ուղելու: «Աստուած յաջողի», ասացին ամենքը, «բախտաւոր լինիս», ասացին: Բախտը բերաւ, լաւ մարդ գըտաւ: «Շնորհաւոր, աչքըդ լոյս», ասացին: Կինը տան տիկին էր, մարդը տանուտէր էր: Մարդը դադում էր, կինը կառավարում էր: ✕ ✕

✕ Յանկարծ խաթունը—ճժտիկ-վժտիկ. արեգակը սեւացաւ, ամենքը սրգուորեցան: Մէկն եղաւ կատար կըտրիկ-մոխրաչափիկ, ✕ մէկը—թեւաթափիկ, ✕ մէկը—ճըղակըտոր, ✕ մէկը—գըլոր-մըլոր, ✕ մէկը—բըրոր-մրոր, ✕ մէկը—կըթոց շըրջիկ, ✕ հոփիւր նախիրն անտէր թողեց, ✕ մարին մխիթարելու գընաց: ✕

էլ ո՞վ մընաց, որ չըմըղկըտաց: Մաքին մըկըկաց, թաղեց մըկան, մեր աւագ մըկան:

էն հանաքին ինչ ասեմ, որ կէսը զորթ
չէ: Մուկը ծակ չէր մըսնում, ցախ անէն էլ
պոչիցը կապեցին: Մուկը մեռաւ— աշխարհք
սրգաց, այ բան:

Կատուի խրոխրուան, մկան հոգեհան-
գիսան է: ✕

8. ՄԱՐԴ ՈՒ ԿԸՆԿԱՅ ՍԷՐ.

Ուր սէր կայ, այնտեղ խռովութիւն և
կռիւ չըկայ: Այս ինչ սէր է. մէկն ուզում է
կոմբալ դառնալ, ծեծել. միւսն ուզում է զանակ
դառնալ, կրտրել: Մէկը միւսին ուզում է սպա-
նել. մահն ընկերովի հարսանիք է: Մէկը մա-
ծուն է շինում, միւսն ուտում է. մէկ ձեռով
ծափ տալ և ըլիլ: ✕

Երիկը դառաւ բրդան կատու, ճուլթ-ճուլթ
խաղող, կարմիր գինի, թեթ թունդ քացախ:
Կնիկը դառաւ կաղնի կոմբալ, սուր-սուր դա-
նակ, սարխոշ Մայրո:

Բրդան կատու—խոշոր ծեր կատու: Ճուլթ-
ճուլթ խաղող—այգի: Կարմիր գինի—կարաս:
Թեթ թունդ քացախ—չիրախանայ: Կաղնի
կոմբալ—անտառ: Սուր-սուր զանակ—դարբնի
շինած: Մայրո—Մարիամ:

Երբ որ երիկը քացխեցաւ, կինը ճաքեցաւ,
մոռնջ կացաւ: ✕

9. ԾԵԾՈՒՍԾ ԳՍՈՆԻԿ.

Գառնիկ, մէկ էլ պատմիր գըլխիդ եկածը.
պատմիր, ոչինչ մի պակսեցնիլ:

«Ես գընացի ծառի տակը արածելու: Տե-
«այ լաւ կանաչ խոտ ուտելու: Դէմքս կանգ-
նեց մի պառաւ կին: Ճիպօտ ունէր նա իւր
«ձեռքին: Փիս կընիկը ինձ ծեծեց, ծեծեց որ
«հեռանամ: Ոտիկներըս կնտրրտեց: Խիստ ցա-
«ւեցան ոտիկներս, ես չըկարողացայ լացըս պա-
«հել: Խիստ ծեծ կերայ, ես լաց եղայ»:

Ոչխարը գլուխը շարժեց, նեղացաւ: Մըտ-
քումն ասաց. «Նա մեր միսն է ուտում, մեր
եղն ու պանիրն է վայելում, մեր կաթն է խը-
մում, մեր բուրդն է գըզում: Ո՞վ գիտէ, գուցէ
վաղը ինձ էլ մորթէ: Այսքան բարութիւն որ
անում եմ, իմ գառնիկիս ինչի՞ չէ խնայում»:
Ելի պառաւն եկաւ սորան էլ, իւր գառնիկին
էլ ճիպօտով քըշեց:)

«Է՛հ, ասաց մայրը, գընանք, որդի, մարդիկ
ոչ արդարութիւն գիտեն, ոչ երախտագիտու-
թիւն ունին»: Գընացին, հեռացան: ●

10. ԱՂՈՒԷՍԻ ԹԻՔԵՆ.

Խեղճ աղուէսը վաղուց մի թիբայ բերան չէր զըրել: Ծով պահող ճրգնաւորի պէս ման էր գալիս, ամենքի մեղքն էր գալիս: Մէկ էլ տեսնես, նա կանգնեց մի տեղ, դունչը սրեց: «Էս մէկ, ասաց, երկու, երեք», և փրնթփրնթաց մինչև տասն ու մէկ: Յետոյ մըտքումն ասաց. «Ինչ չաղեր են.... վիզը, սիրուն վիզը»: Բայց չըմտեցաւ. աղուէսն ու չըմտենայ, այ գարմանալի բան:

Պառաւր գնաց բուրդ բերեց գրգելու: Գրգ, գրգ, գրգ արեց ու տեսաւ, որ աղբի տակից ինչ որ քրչփորում է: Կանչեց. «Հափսա»: Հափսի ձայնով այնպէս լուսթին տիրեց աղբըսխանումը, որ ճանճն անցկենար՝ կըլսուէր:

Գրգ, գրգ, գրգ... պառաւն իւր բանին էր: Մէկ էլ տեսաւ, հաւը ինչ որ շփոթ հանեց: Պառաւն ասաց. «Երանի, ինչ է փորացաւդ, որ կըրկըռում ես»: Հան իւր կըրկըռոցը չըղաղարեցրեց: Պառաւը ոտքի կանգնեց. «Մէկ, երկու, երեք... տաս, էլի մէկ, երկու, երեք... տաս». մէկ խօսքով, քանի համարեց, տասն էր համարում: «Տղէքք, հարայ

տուեց պառաւը, գայլը մէկ վառիկ է փախցրել, գնացէք, շուտ»: Խեղճ գայլի անունն է կոտրած, աղուէսը աշխարհք քանդեց:

Աղուէսին հարցըրին. գայլին խօ չե՞ս տեսել: «Ի՞նչպէս չէ, ասաց, զրնչին մէկ վառիկ ունէր, ճամփի այն երեսով գընաց»: Այսպէս իւր գըլխից հեռացրեց նոցա, ինքը մարսեց և այս խաղերն ասաց:

Ա.	Բ.
Մէկ երկու տասն ու մէկ.	Աստուած ողորմի այն պառաւի (հոգուն,
Տասն ու մէկը ո՞վ ասաց.	Որ կընըստէր չորեք ճամփին,
Տասն ու մէկը ես ասի,	Լիզըր գըզէր, լիզըր մանէր,
Թէ չես հաւտայ, համրէ տես:	Լիզըր խճուճը իստակէր:

11. ՄՈՆԹ.

Մոնթը շատ երազ էր տեսնում. երազում տեսնում էր արքայութիւն: Մէկ օր էլ գընաց, ասաց, թէ արքայութեան դուռը բացէք, մըտնեմ: Հրեշտակը հարցրեց, թէ ի՞նչ լաւութիւն ես արել: «Լաւութիւն շատ եմ արել, ասաց. պատ ու ծով պահել եմ, աղքատին ողորմութիւն եմ տուել, եկեղեցի եմ շինել»: Շատ ուրախացան հրեշտակները:

Ասացին, արի փորձենք քեզ: Անցկացիր այս մազէ կամուրջը, մի վարդ կըտրիր բեր մեզ. քանի որ հարայ տան՝ տարան, տարան, դու աւանջ չըդընես և յետ մըտիկ չըտաս: «Տէրը ձեզ բարի, ասաց մոնթն ուրախացած, սորանից էլ հեշտ բան կըլի»:

Գրնաց, վարդ կըտրեց, բայց ի՞նչ հրաշալի պարտէզ տեսաւ. սիրտն ուզեց, որ մնայ այնտեղ:

Նա յետ եկաւ, յետեից՝ տարան, տարան, գողացին: Շատ պընդեց սիրտը, բայց զուր, մէկ էլ յետ նայեց, և այնժամանակ արեգակը խուարեցաւ:

«Էհ, ասացին նորան, քեզ համար արքայութիւն չըկայ»:— Ի՞նչպէս թէ չըկայ, սիրտը կոտրած պատասխանեց մոնթը. հանեց ջիբից սաղմոս, աւետարան, ժամագիրք, և ասաց.— Տեսէ՞ք, կարդալով մաշել եմ: «Սըրտումը պէտք է դրել էիր, ասացին, չէ թէ ջիբումը»:

Մոնթը զարթեցաւ, տեսաւ, որ իւր տեսածն երազ էր: Այն օրը շուարած միշտ կըրկնում էր. «Սըրտումն ի՞նչպէս պահեմ այս զըրքերը. մէկ չէ, երկու չէ, երեք է»: Մին էլ մի ձայն լսեց սար ու ձորից. «Ուղտն ասաց

բեանդրըբազութիւն գիտեմ. նորան պատասխանեցին՝ քո բեանդրըբազութիւնը մազէ կարմնի վրէն կ'երևայ»:

Մոնթի դարդերը յետ ասելու համար՝ ամառուայ օրեր պէտք է լինին և ձըմեռուայ դիշերներ:— Սուտ «մեղին», սուտ «թողութիւն»: Ուշ ըլի, նուշ ըլի:

Մտայ ի տեղըս ի գերեզման,

Անխօսիլ, անխոստովանիլ,

Անմահ մեռել եմ,

Անգերեզման թաղուել եմ.

Անթառամ պըսակի,

Լուսեղէն դըրախտի

Արժանանայմ:

12. ԱՆԻԵԼ.Ք ՄԱՐԿ.

Այսպիսի անխելք մարդուն կ'ասեն. Խօսքը հարստութիւնը չէ, խօսքը կառավարելն է: Նա միայն ուտում էր և ծոյլ էր: Երևի միշտ ասում էր. «Ուտեմ տիտեմ. նունում նանամ»: Հարստութիւնն ասաց. «Պուս խօմ չեմ, մէկ էլ դուրս գամ»: Հարստութիւնը՝ անխելքի գանձանակն է: Ով տուն չէ շինել, տըները բըսնովի գիտէ:

Տուտուց, տուտուց,
 Կարմիր կրտուց,
 Համ պասուց
 Համ ուտուց,

Այսուհետև կըկարդանք պատմութիւնը.

„Նշտեց“ ունի երկու ձայնաւոր՝ շ, է. բայց միշտ գրուած են մէկ է ձայնաւորով. Այսպէս բառեր շատ կան:

Ա. Բ. Գ.
 նշտեց. նստեց. *նտեց. *)

նշտեց, գլխին, խրտնել, գնալ, գտնես, փնտռեց, բարձր-
 նստեց, գլխին, խրտնել, գնալ, գտնես, փնտռեց, բարձր.

ծռած, բռնեց, գանձանակս, նմուշ, պտղով, լցուկ, նշմարեց.
 ծռած, բռնեց, գանձանակս, նմուշ, պտղով, լցուկ, նշմարեց.

բշամ, հարստութիւն, տռեց, ապսպրած, աղջկան, ջրի.
 բշամ, հարստութիւն, տռեց, ապսպրած, աղջկան, ջրի.

* նտեց, * գլխին, * խրտնել, * գնալ, * գտնես, * փնտ-
 ռեց, * բարձր, * ծռած, * բռնեց, * գանձանակս, * նմուշ,
 * պտղով, * լցուկ, * նշմարեց, * բշամ, * հարստութիւն,
 * տռեց, * ապսպրած, * աղջկան, * ջրի:

*) Այսուհետև առանձին լինելու հատուածներ էլ չի առաջարկուում այլ մանուկները պէտք է կարդան նոյնինքն պատմութիւնները ամբողջութեամբ. Բայց որովհետև կիսավանկերին (զեղ-ջռած է) դեռ սովոր չեն, ուստի այստեղ միքանի վարժութիւններ է բերուած այդ նպատակով. Աստղանիշ բառերը թէ այստեղ և թէ պատմութեան մէջ կիսավանկեր ունին. — Առաջարկուած վարժութիւններից Ա-ը պարունակում է ամբողջ բառեր կիսավանկ ը-երով, Բ-ը՝ նոյն բառերը վանկերի բաժանած, Բայց առանց ը-երի, Գ-ը՝ նոյն բառերն անբաժան և առանց ը-երի:

13. ՆԱՀԱՊԵՏԵՆՅԱՆՔԻ.

Համբերութիւնը կեանք է: Աստուած հա-
 լալին կրտայ: Ամէն բանի վերջն է գովելի:
 Մարդ՝ մարդու քահանայ. մարդ՝ մարդու սա-
 տանայ: Ամպ օրը գայլը կ'ուրախանայ: Ոչով չասի,
 թէ իր ճրագը մինչև առաւօտ լոյս կրտայ:

Տղի, կնկայ, աննման, աղջկայ, փրփրացրեց, լցրեց.
 տղի, կնկայ, աննման, աղջկայ, փրփրացրեց, լցրեց.

լուացուեցաւ, պսակի, տռեց, հօրս, խփել, ճղների.
 լուացուեցաւ, պսակի, տռեց, հօրս, խփել, ճղների.

խմես, գտած, պսակ, վրէն, մօրս, հանգստանալ, փախցնել.
 խմես, գտած, պսակ, վրէն, մօրս, հանգստանալ, փախցնել.

սըրբել, հովուին, կտրտեց, դռներ, դռան, կշտին, մշակներ-
 սրբել, հովուին, կտրտեց, դռներ, դռան, կշտին, մշակներ.

բռնէ, փնտռելու, թռցրեցին.
 բռնէ, փնտռելու, թռցրեցին.

* Տղի, * կնկայ, * աննման, * աղջկայ, * փրփրացրեց,
 * լցրեց, * լուացուեցաւ, * պսակի, * տռեց, * հօրս, * խփել,
 * ճղների, * խմես, * գտած, * պսակ, * վրէն, * մօրս * հանգս-
 տանալ, * փախցնել, * սըբել, * հովուին, * կտրտեց, * դռներ,
 * դռան, * կշտին, * մշակներ, * բռնէ, * փնտռելու, * թռցրեցին:

14. ԳԱԶԱՆՆԵՐԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ.

Ամէն բանին տէր կ'ուզէ, ամէն բանը
 թաղով պէտք է պրսակուի: Թագաւորն էլ
 թաղի լայաղ պրսի: Ինչ կըցանես, այն կը-

Տրնձեա: Եները իրար հետ կրովում են, գայլի
դէմը միանում են: Սէրը սիրով կրկնի, քաշ
քաշելով բան չի դառնալ:

Տուեցին, տնից, բռնեց, շնորհք, մտքում, լսեանքի.
տուեցին, տնից, բռնեց, շնորհք, մտքում, սքանչելի.

Հանգստանում, խրատ, սրտով, վրան, Աստուծոն, քաղցը.
Հանգստանում, խրատ, սրտով, վրան, Աստուծոն, քաղցը.

Կոտորուելով, հանգստացրեց.
Կոտորուելով, հանգստացրեց:

* Տուեցին, * տնից, * բռնեց, * շնորհք, * մտքում,
* սքանչելի, * հանգստանում, * խրատ, * սրտով, * վրան,
* Աստուծոն, * քաղցը, * կոտորուելով, * հանգստացրեց:

15. ՀԱՅԱՐԱՆ ԲԼԻՈՒՆ.

Եթէր եկեղեցի էլ որ շինես, դեռ էլի
վարձքիդ չես հասնիլ: Աստուած շատ ու քրչին
չի նայում, սրբաբն միջին է նայում: Սիրտը
ճրագ չէ, որ լոյս տայ, Աստուծոն է յայտնի:
Աշխարհքը կտորձինն է, վարձքը արժանա-
ւորինն է: Բըլբուլը իւր դարդը կուլայ, ագուար
դար դար կանէ:

Բըլբուլ, խեղդուէր, ճգնաւոր, խստացաւ, լսկուեցաւ.
Բըլբուլ, խեղդուէր, ճգնաւոր, խստացաւ, սկսուեցաւ.

տնկուեցաւ, աննման, մտածեց, շուարած, կտորիճ, խմուի.
տնկուեցաւ, աննման, մտածեց, շուարած, կտորիճ, խմուի.

ճըլվեց, բըլբեց, նշան, բռնատուն.
ճըլվեց, բըլբեց, նշան, բռնատուն:

* Բըլբուլ, * խեղդուէր, * ճգնաւոր, * խստացաւ, * սկը-
սուեցաւ, * տնկուեցաւ, * աննման, * մտածեց, * շուարած,
* կտորիճ, * խմուի, * ճըլվեց, * բըլբեց, * նշան, * բռնատուն:

16. ԲԻԻՐԱՊԱՏԻԿ.

Բիւր — տասը հազար. բիւրապատիկ — հա-
զարապատիկից էլ աւելի: Աստուած, ամենայն
բան բո օրհնութեամբ է լինում, օրհնիր և
ինձ: Աստուած կանչողն անյոյս չի մնալ: Աս-
տուած հալալին կըտայ: Գողին էլ «թողու-
թիւն» կայ, սուտ «մեղին» թողութիւն չըկայ:
Անէճքն անիծողին կըդառնայ: Վարդապետին
ասին՝ որդիդ մեռնի. սասաց՝ ես որդի չունիմ,
համա խօսքըդ խօսք չէ:

Բըլխում, կըտրուի, թթի, ապսպրածները, կնկան, մեթնեցաւ.
Բըլխում, կտրուի, թթի, ապսպրածները, կնկան, մեթնեցաւ.

փռուել, հարստացան.
փռուել, հարստացան:

* Բըլխում, * կտրուի, * թթի, * ապսպրածները, * կնկան,
* մեթնեցաւ, * փռուել, * հարստացան:

17. ՄՕՐ ԳՐԱԾ ՆԱՄԱԿԸ ՈՐԴՈՒՆ.

Մէկ կողմ կորեկի շարելը հեշտ է, քան
մէկ որդու մեծացնելը: Որդին որ բըռնումը

ձուլածնդ շինէ, մօր պարտքիցը չի կարող դուրս
գալ: Գրած նամակը պատասխան կուզէ: Որ-
դու համբար մօր սիրտը կամ կրակացնէ կամ
կրկարմրեցնէ:

Կըտըրուեցաւ, մըղկտաս, զըտարթ, սըրբէի, մարգըտէ, քնես.
կտըրուեցաւ, մըղկտաս, զըտարթ, սըրբէի, մարգըտէ, քնես.

*Կտըրուեցաւ, *մըղկտաս, *զըտարթ, *սըրբէի, *մարգըտէ, *քնես:

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾՔ

1) ԿԵՆՏԱՆԻՆԵՐԻ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԶԱՅՆԵՐԻ ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կտուենկի կրկնոցին կասեն. «Գայ, գայ ճամբորդը».
(Կտուենկ):

Ծիտ, ծիտ, ծառուն,
Երբոր մթնի, գնաս տուն, թու...
(Ծննդ):

«Միտ, կատու».
— Ո՛ւմ կատուն ես.

«Աղաբէկի».
— Ի՞նչ ես ուղում.

«Սեր ու կարագ».
— Ո՛ւմ համար.

«Իմ որդկերանց համար».
(Կտուենկ):

Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ,
Բո հայրն ի՞նչ քո մայրն ի՞նչ,
Բաշխուլ հաւի աչերն ի՞նչ,
(Ծիծեռնակ):

„Քեռին մեռել է, քեռին մեռել է,
մեռել է, մեռել է“.

— Ե՛րբբ, ե՛րբբ, ե՛րբբ.

„Մը...կը...կէլ օրը, մըկըկէլ օրը“.

— Ղ.ճըթ, Ղո՛րթ, Ղո՛րթ:

(Գ.Դ.Դ.)

Այ տէրտէր, ջան տէրտէր,

Ձեռ ուտում, չեռ խմում:

Քո փորը քանի՜ զրգուց:

(Զ.Ա.Բ.Է.)

Կըրպօն խփէ, խէպօն խաղայ,

Ակէ տիւ կլէ տընազ է,

Էծիկ մէծիկ բզէզ է,

Օֆ, տիւֆ, նաղարայ,

Հար, Բաբա, հարիսայ,

Քաթիպի կօճակ,

Պինտ պօլօճակ,

Ճըթ, պըթ.

(Ն.Կ.Դ.Է.)

Վերին տախտակ՝ թըխկ թըխկ,

Ցածրի տախտակ՝ վըխկ վըխկ,

Մէջն է տուտուց տուտուտուց,

Տըկի բերան՝ վըզ վըզ:

(Զ.Դ.Դ.Է.)

2) ՕՐԱՑՈՅՑ, ՏՕՆԱՑՈՅՑ ԵՒ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ.

Երկուշաբթի՝ շրէտորա,

Երեքշաբթի՝ տաշտարօրա,

Չորեքշաբթի՝ հաց կըթխեմ:

Հինգշաբթի՝ բաղնիս կ'երթամ:

Ուրբաթ՝ Թուրքի կիրակի,

Շաբաթ՝ ջհուդի կիրակի,

Կիրակի ու մեր կիրակի,

Տօ, անիրաւ, ի՞նչ բան անեմա՞մ:

Յանձարէն էշն ախոռումը կ'իմանայ, թէ օրն երկաթացել է:

Խուլ ու ջուրը ի՞նչն է, օրերը կըտաքանան:

Մարտի էնն:

Լազլազը բնին:

Այնպէս կորաւ, ինչպէս Ծաղկաբլուզէ ագռաւը:

Ժամը Ջալիլի արեգակով պիտի դուրս գայ, Ծննդէն՝ միթնով:

Ձեռն է գալիս փաթիլ փաթիլ,

Թուրքը ասաց՝ բանս վատ է,

Պառաւն ասաց՝ մոզիս կորաւ,

Կայլն ասաց՝ փորիս դեղ է:

Անըն, անձրե, ցած արի,

Բուսցուր ցորեն ու գարի,

Բուսցուր ծաղիկ, կանաչ խոտ,

Աւլէ՛ փոշի, մաքրէ՛ օդ:

Անձրե, անձրե, ցած արի,

Գալըդ ամենուս բարի:

Ագռաւի ձայնը թէ որ Աստուած լսէր, Վարդապետէն ձիւն կըգար:

Կարմիր կանաչ գօտիկ:

(Ծ.Ի.Զ.Է.)

Հանք մը ունիմ հանայ-հանայ,

Կոտորենը մըսըրիսանայ,

Կաթնաղբիւրէն ջուր կըխմէ,

Արիւնծովէն ձայն կըհանէ:

(Որ.Կ.Դ.Է.)

Եկեղեցի մի կայ, շատ մեծ է,

Առանց սիւնի ու գերանի կանգնած է,

Հազարաւոր կանթեղներ առանց չուանի

Կախուած են, և վառ են առանց ձէթի:

(Երկն, և ասպնէ):

Լաւա՛նք նո՛ր շնորհաւոր,
Ես մեղաւոր, դու թագաւոր,
Նստած բանիս՝ բարաքաթ,
Կանգնած ջանիս՝ հարաքաթ:

Նուրին, նուրին եկել է,
Աջայ հուրին եկել է,
Շիւայ շապիք հագել է,
Կարմիր գօտիկ կապել է,
Եղ բերեք, մէջքը քսենք,
Զուր բերեք, գլխին ածենք,
Մեր նուրինի փայլ տուէք,
Ուտենք խմենք, քէֆ անենք,
(Նորին-Լազարէ,
Կ'ստուի երաշխի):

Ճըռ, ճըռ, ճշանակ,
Աստուծոյ դուռը բանանք,
Դուրսը ժամ ասենք,
Ներս գանք, պատարագ անենք,
Կամ՝

Կարկաշայ, կարինչակայ,
Սև օձին՝ սև Սանօսին,
Նէնէներ,
Խուռնկ առէք, մօմ առէք,
Տասներկու պատարագ արէք,
Իմ կարմիր հաւկիթս էլ
Դուրս բերէք:

(Կրեղոսի Զարեհ Բանի
էր հոգի, ճշանակը ձեռին):

Ալէլուիա, ալէլուիա,
Հրէս եկաւ մի ձիաւոր,
Լախտը ձեռին քաջ ձիաւոր,
Աջու ձեռին աւետարան,
Չախու ձեռին սաղմոսարան,
Աջով գրէր, ձախով ջնջէր,
Չախով գրէր, աջով ջնջէր,
Բարեկամ, երեսայիդ անուան ի՞նչ է: (Այս անուն):
Չեր (այս անուն) թախտին նստի,
Դժիլիկ ձեռքը ջէքը տանի,
Հինգ արասին ջէքից հանի,
Սուրբ Սարգսին մատաղ անի:

(Սորբ Սարգսի Կոնի):

Քա՛յ, քա՛յ, տարայ տարայ,
Վեր ելայ բերդի վերայ,
Կանչեցի, տէր-Զարաթա,
Խուռնկ ու մօմ հաղեր արա,
Առաւ տուն պաշտում արա,
Իրիկուն հսկում արա:

Մէկն էն է պուճախ,
Մէկն էս է պուճախ,
Մեր քաւորենց
Մեղրի պուճախ:

(Բարեկիցանի հանգիստ էր):

3) ՆԱԽԱՊԱՇԱՐՄՈՒՆՔՆԵՐ.

Ղուռնգ, ղուռնգ, էտի կաց,
Ատամ, դուռն վկայ կաց,
Ի՞՞՞՞ որ հարցնիմ հաղիւ կաց:

(Եղանակի աղջիկ):

Ալալիոս, Գալալիոս,
Աղա Ստեփան, Ստեփանիոս,
Կալել իմ կապիլ իմ,
Ութը մատով, էրկու բթով,
Սուրբ Սարգսի ձիուն ձարով,
Աստուածածնի քաղցր կաթով... չի՛շ:

(Կարեկի կոնի աղջիկ):

Մէ կտիր՝ էգնէն ծով կայ,
Ծովի մէջը կալ կայ,
Կալի մէջը դէզ կայ,
Դէզի մէջը խուրձ կայ,
Խուրձի մէջը հատիկ կայ,
Հատիկ կու տանք, կու հանինք:

(Ալալի հոգիի աղջիկ):

Գայլը կապիմ երկու բլթով,
Ըստուածածնայ քաղցր կաթով,
Սուրբ Սարգսայ ձիուն ձարով,
Տէր Մովսիսի գաւաղանով,
Լուսաւորչայ սուրբ հաւատով,
Լեզուն կապուի ահռան թափուի,
Եկած ճամբան գայ մուրրի,
Իմ տիրոջս խոչը տեսնի,
Դիւանքի պէս թող սասանի:

(Գրչի աշխատք):

2013

4009

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0059812

